

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM
DALI**

**OKULLARDAKİ ÇOCUK İSTİSMARININ ORTA ÖĞRETİMDE
GÖREV YAPAN EĞİTİMCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Behiye AKACAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, EYLÜL-2011

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM

DALI

**OKULLARDAKİ ÇOCUK İSTİSMARININ ORTA ÖĞRETİMDE
GÖREV YAPAN EĞİTİMCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Behiye AKACAN

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR

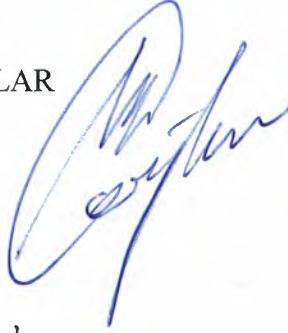
LEFKOŞA, EYLÜL-2011

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürlüğüne,

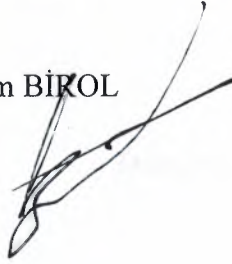
Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR

(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Cem BİROL

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sibel DİNÇYÜREK

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../...../2011

ÖZET

OKULLARDAKİ ÇOCUK İSTİSMARININ ORTAÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN EĞİTİMCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Behiye AKACAN

Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Programı

Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, EYLÜL 2011.

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Çağlar

Eğitim sisteminin temel ayağı okullarda çocuk istismarını azaltmak ve önlemek olduğuna göre, okullarda öğrenciler bu araştırmanın temel kapsamı içerisine girmektedir. Okullarda çocuk istismarına olan eğilimin hangi boyutta olduğu ve istismara etki eden başlıca sebeplerin ne olduğunun ortaya konulması önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, okullarda çocuk istismarının nedenlerinin neler olabileceği ve okullarda istismarın nasıl önlenebileceği ve de istismarın okullarda azaltılması ile ilgili olarak neler yapılabileceği konularında branş öğretmenlerinin ve rehber ve psikolojik danışmanların görüşlerini değerlendirmektir.

Araştırmada verilerin toplanmasında nitel yöntemler kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “Durum Çalışması” temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Durum Çalışması desenlerinden biri olan “Bütüncül Tek Durum” desenine göre düzenlenmiştir. Bu araştırmada veri toplama yöntemleri olarak “yapılandırılmış görüşme” türü kullanılmıştır.

Branş öğretmenlerinin ve rehber ve psikolojik danışmanların görüşlerinin değerlendirilmesi amacı ile betimsel analiz tekniği ve öğretmen görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini PDR eğitimcileri ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemini, Güzelyurt Kurtuluş Lisesi'nde görev yapan 3 branş öğretmeni ve 2 rehber ve psikolojik danışman ve Şehit Turgut Ortaokulu'nda görev yapan 3 branş öğretmeni ve 2 rehber ve psikolojik danışman oluşturmaktadır.

Güzelyurt Kurtuluş Lisesi'nde görev yapan branş öğretmenleri ve rehber ve psikolojik danışmanlar ve Şehit Turgut Ortaokulu'nda görev yapan branş öğretmeni ve rehber ve psikolojik danışmanlar, ailelerin ve öğrencilerin okullarda yaşanan çocuk istismarı konusunda ve istismarın türleri hakkında bilgi sahibi olmamaları üzerinde yoğunlaşmaktadırlar.

Araştırma sonucunda, branş öğretmenlerinin ve rehber ve psikolojik danışmanların okullarda çocuk istismarının nedenlerinin öğretmenin, ailenin ve öğrencilerin kişisel birtakım problemlerden kaynaklandığı ve de sosyal çevreden kaynaklandığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Araştırmada okullarda çocuk istismarın önlenmesinde okul idaresinin, öğretmenlerin ve ayrıca rehberlik servisinin işbirliğinin olması gerekli olduğu belirtilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Çocuk istismarı, cinsel istismar, akran istismarı

ABSTRACT

ACCORDING TO THE VIEWS OF EDUCATORS WHO WORK IN SECONDARY EDUCATION IN THE SCHOOLS CHILD ABUSE EVALUATION

Behiye AKACAN

Psychological Counseling and Guidance Programme

Faculty of Education, Near East University, September 2011

Master Thesis

Advisor: Prof. Dr. Mehmet AĞLAR

Main pillars of the education system is to prevent and reduce adolescent abuse in schools, according to the basic scope of this study, students go into schools. The trend in child abuse and abuse in schools in which the effect size of the main reasons that prove what is important.

The purpose of this research, the causes of child abuse in schools and what might be and how to prevent abuse in the schools to reduce abuse in schools in relation to the branch on what can be done is to assess their views of teachers and guidance counselors, and psychological.

Qualitative research methods were used to collect data. Qualitative research methods is one of the "Case Study" was based. Research, Case Study patterns is one of the "Integrated Single Status" is organized according to design.

In this research, data collection methods as "structured interview" type was used. Branch views of teachers and guidance counselors and teachers to evaluate and interview form is used descriptive analysis technique.

Psychological guides and counselors is the population of study, educators and junior high school teachers. The sample of this research, Morphou Independence High School teacher, working in 3 branches and 2 guidance counselors, and Martyr, and Turgut Secondary School teacher, who served 3 branch and 2 are a guide and counselor.

Morphou Independence High School and serving in junior high school teachers and guidance counselors and Turgut Martyrs Secondary School teacher and guide and counselors working in the industry of child abuse in schools, families and children learn about the types of exploitation and abuse in the unconscious focused on.

As a result, branch schools, teachers and guidance counselors, and psychological causes of child abuse, the teacher, parents and students due to personal problems and a number of opinion has emerged due to the social environment.

Schools in the prevention of child abuse research, school administration, teachers and guidance service is also required to be stated that co-operation.

KEYWORDS: Child abuse, sexual abuse, pear abuse

ÖNSÖZ

Bu araştırma, öğretmenler ile rehber ve psikolojik danışman eğitimcilerin görüşlerinden yararlanarak okullarda istismar edilme durumlarını saptayabilme ve sorunun boyutlarını ortaya koyabilme amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerin daha orta öğretim çağındayken gerek okul yöneticilerinden gerek akranlarından ve öğretmenlerinden kaynaklı pek çok istismar durumuyla karşılaşmaları onlar üzerinde bir çok etki bırakmaktadır. Rehber ve psikolojik danışman eğitimcilerde okullarda bu duruma örnek teşkil edecek pek çok olayla karşılaşmaktadır. İstismar olaylarının okullarda her geçen gün giderek artması bu konuda çalışmamda büyük etken olmuştur.

Özveri ve sabır gerektiren uzun soluklu bir çalışmanın ürünü olan bu çalışmada beni yalnız bırakmayıp destekleyenlere minnettarım. Onların katkıları olmaksızın bu süreci sağlıklı biçimde tamamlamam mümkün olmazdı.

Öncelikle tüm psikoloji eğitimim boyunca ve master tezi sürecinin her döneminde bana yardımcı olan sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Güneyli'ye sergilediği olumlu ve güçveren yaklaşımı ve karmaşık konulardaki açık ve net önerileriyle yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Tez konumu belirlemede her zaman öneriyle yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Engin Baysen'e ve tez izleme komitesindeki değerlendirmeleriyle bana ışık tutan Yrd. Doç. Dr. Sibel Dinçyürek'e içten teşekkürlerimi sunarım.

Milli Eğitim'e bağlı uygulamaları yaptığım okullardaki Rehberlik ve psikolojik danışman eğitimcilerine ve öğretmenlere ve en önemlisi soruları yanıtlamak gibi zor bir işi büyük bir özveriye gerçekleştiren ortaöğretim ve lise ve lise dengi okullarındaki tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Araştırmamda daima beni yüreklendiren, karşılaştığım engellerde desteğini esirgemeyen benim için çok değerli olan nişanlım Ahmet Tandöveroğlu'na ve varlıklarından gurur duyduğum, sevgileri ile her an yanımda olduklarını hissettiğim annem, babam, kardeşlerim ve tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet Çağlar'a çok teşekkür ederim.

Behiye AKACAN

EYLÜL, 2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I.....1

1. GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU	4
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	9
1.3. ALT PROBLEMLER	9
1.4. ARASTIRMANIN AMACI.....	9
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	10
1.6. SAYILTILAR.....	10
1.7. SINIRLILIKLAR	11
1.8.TANIMLAR	11
1.9. KISALTMALAR.....	12

BÖLÜM II.....13

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR13

2.1. İstismarının Kavramı.....	13
2.1.1 Çocuk İstismarının Tarihçesi.....	13

2.1.2 İstismarcıların Özellikleri.....	15
2.1.3 İstismar Edilen Çocuğun Özellikleri.....	17
2.1.4 İstismardan Şüphelenmek Gerek.....	17
2.2 Çocuk İstismarı Ve Tipleri.....	18
2.2.1 Fiziksel Çocuk İstismarı.....	18
2.2.2 Fiziksel İstismarın(Şiddet) Çocuk Üzerindeki Etkileri.....	20
2.3 Duygusal Çocuk İstismarı.....	21
2.3.1 Çocuklar Arasında Duygusal ve Fiziksel İstismar.....	25
2.4 Cinsel Çocuk İstismarı.....	26
2.4.1 Cinsel İstismar Çoğunlukla Çevrede Geliyor.....	26
2.4.2 Cinsel İstismar Konusunda Çocuklarımızı Eğitmek.....	27
2.4.3 Cinsel İstismarda “Bedenimiz Özeldir” Sözcüğünün Önemi.....	27
2.4.4 Cinsel İstismar Konusunda Çocuğunuza Ancak Gerçeği Söylerse Onu Koruyabileceğinizi Anlatın.....	28
2.4.5 Cinsel İstismarda Çocuk “Dur” Demeyi Bilmeli.....	29
2.5 İstismar Durumunda Ne Yapmalı.....	29
2.6 Cinsel İstismara Uğramış Bir Çocuğun Anne- Babası İçin Öneriler.....	30
2.6.1 Çocuğunuzu Yaşadığı İstismar Konusunda Konuşmak İçin Yüreklendirin.....	30
2.6.2 Çocuğunuza Duygusal Destek Sağlayın.....	30
2.6.3 Çocuğunuza Karşı Duygularınızı Kontrol Edin.....	30
2.6.4 Çocuğunuzu Suçluluk Duygusundan Arındırın	30
2.6.5 Uzman Yardımı Alın.....	31

2.7.Okul Temelli Cinsel İstismarı Önleme Programları.....	31
2.8. Çocuk Cinsel İstismarının Çocuğa Etkileri.....	33
2.8.1 Cinsel İstismara Uğramış Çocuklarda Aşağıdaki Belirtiler Ortaya Çıkabilir.....	34
2.9 Cinsel Çocuk İstismarının Önemli Bir Alt Grubu(Ensest).....	35
2.10 Akran İstismarı.....	37
2.10.1Akran İstismarının Okula Ait Nedenleri.....	39
2.10.2Akran İstismarının Yol Açtığı Sorunlar.....	39
2.10.3Akran İstismarı İçin Okullarda Neler Yapılabilir.....	40
2.11 Okullarda Çocuk İstismarı İçin Risk Faktörleri.....	41
2.11.1 Eğitimde Çocuk İstismarı Ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri.....	42
2.11.2.Okullarda İstismarın Nedeni.....	47
2.11.3 Okulda Öğrencilerin Yöneticiler Ve Öğretmenler Tarafından İstismarı.....	47
2.11.4 Okullarda Yaşanan Çocuk İstismarına Karşı Psikolojik Danışmalar Neler Yapabilir.....	51
2.12 Psikolojik Danışmanlar İstismar Taciz Gibi Durumlara Yönelik Nasıl Davranmalı, Ne yapmalı? İstismarın Önlenmesi İçin Neler Yapılabilir?.....	52
2.13 Türkiye'deki Okullarda Cinsel İstismar Yaygınlığı.....	52
2.14 KKTC'deki Okullarda Çocuk İstismar Yaygınlığı.....	54
2.15 Konu İle İlgili Araştırmalar.....	55

BÖLÜM 111.....	59
-----------------------	-----------

YÖNTEM.....	59
--------------------	-----------

3.1 Araştırmanın Yöntemi.....	59
-------------------------------	----

3.2 Araştırmanın Deseni.....	59
------------------------------	----

3.3 Evren ve Örneklem.....	60
----------------------------	----

3.4. Verilerin Toplanması Ve Çözümlemesi.....	61
---	----

3.5. Betimsel Analiz.....	62
---------------------------	----

BÖLÜM 1V

BULGULAR VE YORUMLAR.....	64
----------------------------------	-----------

4.1. 1. Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	64
--	----

4.2. 2. Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	67
--	----

4.3. 3. Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	70
--	----

4.4. 4. Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	74
--	----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
-------------------------------	-----------

5.1 Sonuç.....	78
----------------	----

5.2 Öneriler.....	80
-------------------	----

KAYNAKÇA.....	83
----------------------	-----------

EKLER.....	91
-------------------	-----------

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Öğretmen Görüşme Formu.....	91
Ek 2: Görüşme Soruları.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	94

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüz çağdaş yaşamında okullarda yaşanan çocuk istismarı büyük bir sorun haline gelmiştir. Gerek eğitim kurumlarında gerekse diğer yerlerde yaşanan çocuk istismarının insanlık tarihinin başlangıcıyla beraber var olmasına karşın dünyada problem olarak algılanması ve buna yönelik çalışmaların başlaması, ancak 100 yıllık bir geçmişe sahiptir (Polat,2000).

Çocukların iyi yetişmesi isteği, gerek ailelerin gerekse eğitimcilerin üzerinde önemle durduğu konulardan birisini oluşturmaktadır. Aile ortamında başlayan bu çaba, çocuğun okula başlamasıyla birlikte “örgün” bir boyuta geçmekte ve uzun yıllar devam etmektedir (Dally,1980).

Bu süreçte, ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuklara en iyisini ulaştırma gayreti içinde olduklarından kuşku duyulmamakla birlikte, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, uygun olmayan davranış biçimleri de geliştirdikleri gözlenmektedir (Şahin,2001).

Çocuk; daha önce kendisinden evvel dünyaya gelmiş ya da sonra doğacak olanlara hiç benzemeyen anne ve babasının özelliklerini taşımaktan öte bir varlıktır. Ayrı bir kişiliktir (Umcefe, 2000).

İstismar, çocuğa bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek fiziksel ya da psikolojik olarak kötü davranılmasıdır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) istismarı, çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan tüm davranışlar olarak almaktadır (Kozcu,1990).

Çocuğun istismarı ise, çocuğun duygusal yaşantısını ve kişiliğini etkileyebilmekte, çocuğun ilerideki yaşantısında sağlıklı bir kişilik geliştirmesine neden olabilmektedir.

Çocuk istismarı genelde ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde tanımlanabilir.

Psikososyal acıdan çocuk istismarı ise; 18 yaşın altında bulunan çocuklara karşı aktif olarak girişilen ve onların fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini zedeleyen eylemler olarak kabul edilmektedir (Bulut,1991). İstismar, anne baba ya da bakıcının çocuğa zarar vermesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Çocuk istismarı istem dahilinde fiziksel zarar verme, çocuğun kotu beslenmesine yol açma, cinsel istismar, çıkar için kullanma, bundan da öte çocuğun normal fiziksel ve zihinsel gelişimini kısıtlayıcı her türlü faaliyette bulunmayı içermektedir (Aral,1997). İstismar; fiziksel, duygusal ve cinsel olmak üzere üç boyutta incelenebilmektedir. Çocuğa yönelik istismar kapsamında, fiziksel istismar on plana çıkmaktadır. İstismar türleri içinde tanımlanması ve belirlenmesi en kolay olan fiziksel istismar, çocuğun kaza dışı hasar görmesi ya da fiziksel olarak cezalandırılması olarak ifade edilmektedir (Kars,1996).

Çocuğun iç görüşünü ya da duygusal bütünlüğünü bozan her türlü davranış ya da davranışta bulunmamak duygusal istismar olarak adlandırılabilir. Reddetme, yalnız bırakma, aşırı koruma, aşırı hoşgörü, baskı, sevgiden ve uyarandan yoksun bırakma, sürekli eleştiri, aşağılama, tehdit, korkutma, yıldırma, suca yöneltme, suçlama, yok sayma, çocuğun yasına ve özelliklerine uygun olmayan beklentiler içinde olma, çocuğa aile içi uyuşmazlıklarda taraf tutmaya zorlama, aile içi şiddete tanık etme gibi davranışlar duygusal istismar içinde sıralanabilir.

Çocuk istismarı tipleri içerisinde, saptanması en zor olan tip cinsel istismardır. Yetişkinlerin, cinsel doyum için çocukla ilişki kurması, para için fuhuş ve pornografiye yöneltilmesi, cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (Koşar, 1990). Cinsel istismar, bedensel temas içeren ve içermeyen davranışlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bedensel temas içermeyen istismar çeşidine, sözle cinsel sarkıntılık, ayıp telefon konuşmaları, teshircilik, röntgencilik gibi davranışlar örnek olarak verilebilir. Bedensel temas içeren istismar kapsamına ise, cinsel ilişkiler, vajinal temas, ensest, fuhuş vb. girmektedir. Çocuğun bu ve benzeri cinsel sömürülere karşı yeterli biçimde korunmaması durumunda da cinsel ihmal söz konusu olmaktadır (Atauz,1991).

Çocuğun yasına göre gereksinimlerini bilmek, çocuğu dinlemek, sabırlı olmak istismar olaylarının ortadan kalkmasında büyük önem taşır.

Çocuğa yasına uygun, sağlıklı ve doğru bilgi verilmelidir. Öncelikle ailelerin bu konuda eğitilmesi gerekir.

Çocuklarıyla cinsel eğitimi tartışmaları, vücutlarının özel bölgelerini tanıtmaları, kendi vücutlarına her koşulda sahip çıkmayı öğretmeleri ve çocuklarının kimlerle ilişkide olduğunu izlemeleri sağlanmalıdır (Erkman,1991).

Okullarda da bu çocuk istismarının nedeni ise öğretmenin kişilik bozukluğu, kalabalık sınıflar, sosyal baskılar ve disiplin yöntemi olarak dayanın kabul görmesi gibi nedenler şiddete yol açmaktadır. Bunlara ek olarak zihinsel ya da bedensel özürlü, hiperaktif ya da uyum güçlüğü çeken çocuklar şiddete daha sık maruz kalmaktadır.

Okullarda çocuk istismarı konusunda eğitim verilmeli, iyi-kötü kuşkulu dokunma ile ilgili bilgiler verilmeli, çocukların kendi vücutlarına ait hakları öğretilmeli, kendilerine olumsuz şekilde dokunan birinin yaptığını, güvendiği bir başka kişiye mutlaka anlatması gerektiği ve olumsuz koşullarda nasıl mücadele edebileceği öğretilmelidir. Bunun için aileler, öğretmen ve yöneticiler öğrencilerin çıkarlarını ve mutluluğunu koruyup geliştirmeli ve öğrencileri kötü muameleden, çocuk istismarından korumak için her türlü çabayı sarf etmeli, öncelikle kendileri bu olumsuz davranışlardan kaçınmalıdır.

Özellikle çocuk istismar ve belirlenmesi ve doğurabileceği sonuçlara karşı önlem alabilme yolları ile ilgili okullarda bulunan rehberlik servislerinde görev yapan rehber öğretmenlerden bilgi ve destek sağlayarak, onlarla işbirliği içerisinde çalışmalar yürütebilmelidirler.

Günümüzde eğitim sisteminin temel ayağı olan okullarımızda görevli rehber ve psikolojik danışmanlar, öğrencilerin sadece ailelerinden değil öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından da çeşitli istismarlara maruz kaldıkları vakalarla pek çok kez karşı karşıya kalabilmektedir.

Bu araştırmanın problemini, ilköğretim okullarında görevli pdr uzmanlarının görüşlerine göre, öğretmen ve yöneticiler tarafından öğrencilere uygulanan istismar ile ilgili var olan durumunun araştırılması ve bu alanda yaşanan sorunların ortaya çıkarılması oluşturmaktadır.

1.1 Problem Durumu

Toplumun geleceğinde etki payı çok yüksek olan yeni nesillerin, fiziksel ve ruhsal acıdan sağlıklı olması, bir şeyler üretmesi ve ürettiği bu değerleri insanlığın yararı için kullanabilmesi, onlara sağlanacak koşullarla ilgilidir. Uyumlu ilişkiler içinde, güvenli bir aile ortamında sevgi ve anlayışla büyüyen çocuk olgunlaşır, kişilik kazanır, kendi kanatlarıyla uçmayı öğrenir.

Sevildikçe güven duygusu pekişir, desteklendikçe özsaygısı artar. Anlayış gördükçe hoşgörülü olmayı, sorumluluk aldıkça bağımsız davranmayı öğrenir. Sağlıklı bir toplum; bedensel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı bireylerde oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi ise, çocukların çok yönlü gelişimine ve eğitimine önem vermekle mümkündür.

Çocuğun istismarı ise, çocuğun duygusal yaşantısını ve kişiliğini etkileyebilmekte, çocuğun ilerideki yaşantısında sağlıklı bir kişilik geliştirmesine neden olabilmektedir. Çocuk istismarı genelde ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde tanımlanabilir. Psikososyal acıdan çocuk istismarı ise; 18 yaşın altında bulunan çocuklara karşı aktif olarak girilen ve onların fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini zedeleyen eylemler olarak kabul edilmektedir (Zeytinoğlu, 1991).

İstismar, anne baba ya da bakıcının çocuğa zarar vermesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Çocuk istismarı istem dahilinde fiziksel zarar verme, çocuğun kötü beslenmesine yol açma, cinsel istismar, çıkar için kullanma, bundan da öte çocuğun normal fiziksel ve zihinsel gelişimini kısıtlayıcı her türlü faaliyette bulunmayı içermektedir (Aral ve Gursoy, 2001).

İstismar; fiziksel, duygusal ve cinsel olmak üzere üç boyutta incelenebilmektedir. Çocuğa yönelik istismar kapsamında, fiziksel istismar on plana çıkmaktadır. İstismar türleri içinde tanımlanması ve belirlenmesi en kolay olan fiziksel istismar, çocuğun kaza dışı hasar görmesi ya da fiziksel olarak cezalandırılması olarak ifade edilmektedir (Aral ve Gursoy, 2001).

UNICEF ise fiziksel istismarı şu Şekilde tanımlamaktadır (Koşar, 1989). Kaza sonucu olmayan, yasaklanmış, çocuğa acı veren, gelişme ve işlevselliğinde sürekli zarara yol açabilecek her türlü şiddet hareketidir.

Fiziksel olarak örselenen çocuklar yetişkinlerle temas kurmaktan kaçınarak bir yetişkinin kendilerine dokunmasından ve yaklaşmasından ürkmektedirler. Aşırı saldırgan veya aşırı içe donuk ve çekingen olabilmektedirler (Akyuz, 2000). Fiziksel istismar uğrayan çocuklar evde ve okulda mutsuzdurlar. Kilo ve boy gelişimlerinde düşüklük vardır. Üstleri başları bakımsız, davranışları agresiftir. Konuşma gecikmesi, öğrenme güçlüğü, iletişimsizlik, sorunlarla baş edememe, ender olarak kendilerine zarar verme, dikkatini yoğunlaştıramama gibi sorunları söz konusudur (Polat, 2001).

Çocuğun iç görüşünü ya da duygusal bütünlüğünü bozan her türlü davranış ya da davranışta bulunmamak duygusal istismar olarak adlandırılabilir.

Reddetme, yalnız bırakma, aşırı koruma, aşırı hoşgörü, baskı, sevgiden ve uyarandan yoksun bırakma, sürekli eleştiri, aşağılama, tehdit, korkutma, yıldırma, suca yöneltme, suçlama, yok sayma, çocuğun yasına ve özelliklerine uygun olmayan beklentiler içinde olma, çocuğa aile içi uyuşmazlıklarda taraf tutmaya zorlama, aile içi şiddete tanık etme gibi davranışlar duygusal istismar içinde sıralanabilir (Kavaklı ve diğerleri, 1998).

Duygusal istismar tek başına görülebildiği gibi fiziksel ve cinsel istismarla da birlikte görülebilmektedir. Duygusal istismarın etkileri yaşam boyunca kendini gösterebilmektedir.

Duygusal istismar, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişmelerini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu çocuklarda zihinsel kapasite normal olmasına rağmen, öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar görülmektedir (Erkman, 1991).

UNICEF, duygusal istismar ve ihmale çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının sürekli kötülenmesi, sosyal ilişkilerden yoksun bırakılması, sosyal bakımdan ağır zararlar vermek veya terk etmekle tehdit edilmesi, çocuktan yasına ve gücüne uygun olmayan isteklerde bulunulması, topluma aykırı düşen yöntemler ile yetiştirilmesi örneklerini vermektedir (Akyuz, 2000).

Erkman (1991), duygusal istismar sonucu çocuklarda tırnak yeme, ısırma, sallanma, altını ıslatma, yeme bozuklukları, aşırı hareketlilik, aşırı içe donukluk, güçsüzlük duygusu, dış kontrol odaklı olma, saldırganlık, hırsızlık, yalan söyleme gibi antisosyal davranışlar; olumsuz benlik kavramı, depresyon, uyku bozuklukları, aşırı kaygılar, fobiler gibi nevrotik reaksiyonlar; intihar girişimi veya intihar, bilişsel ve duygusal gelişmede duraklama, hafıza bozukluğu, dikkati bir yerde toplayamama, uyum bozukluğu, aşırı bağımlılık, başarısızlık, yapay olgunluk ve büyüme sendromu gibi bozukluklar görüldüğünü belirtmiştir.

Çocuk istismarı tipleri içerisinde, saptanması en zor olan tip cinsel istismardır.

Yetişkinlerin, cinsel doyum için çocukla ilişki kurması, para için fuhuş ve pornografiye yöneltilmesi, cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (Koşar, 1989). Cinsel istismar, bedensel temas içeren ve içermeyen davranışlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bedensel temas içermeyen istismar çeşidine, sözle cinsel sarkıntılık, ayıp telefon konuşmaları, teshircilik, röntgencilik gibi davranışlar örnek olarak verilebilir. Bedensel temas içeren istismar kapsamına ise, cinsel ilişkiler, vajinal temas, ensest, fuhus vb. girmektedir. Çocuğun bu ve benzeri cinsel sömürülere karşı yeterli biçimde korunmaması durumunda da cinsel ihmal söz konusu olmaktadır (Bilir ve diğerleri, 1991).

Cinsel istismarın çocuklara ne gibi zararlar verdiği konusunda yapılan araştırmalara göre, cinsel istismar çocukta cinsel zedelenmişlik, ihanet duygusu, acizlik, damgalanmak gibi dört önemli etkiyi aynı anda yaratmaktadır (Akyuz, 2000). Çocuklar sadece aile içinde değil kreşler, yuvalar, bakım evleri ve okullar gibi eğitim kurumlarında da istismar ve ihmale uğrayabilirler. Bu istismar diğer yerlerdeki benzer olarak duygusal, fiziksel ya da cinsel istismar biçiminde olabilir. Okullarda çocuklar çok kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayanın kabul görmesi ya da öğretmenin kişilik yapısına bağlı olarak şiddet (fiziksel istismar) görebilmektedir (Topçu, 1997).

Çocuğa karşı şiddeti uygulayan genellikle tanıdığı, evi, okulu, işyeri gibi yakın çevresinde bulunan erişkinlerdir. Aile içi şiddet çocuğa anne, baba ya da evdeki diğer büyükler tarafından, okulda şiddet ise öğretmenler, yöneticiler ve diğer görevliler tarafından uygulanmaktadır (Şahin ve Beyazova, 2001 akt: Milli Eğitim Dergisi, Sayı:151). Okullarda kimi zaman öğretmenler, kimi zaman yöneticiler ya da evlerde aileler tarafından çocuğa iki tur ceza yöntemi uygulanmaktadır. Birincisi psikolojik cezadır. Bu çocuğu aşağılayıcı suçlayıcı ve azarlayıcı şeklinde verilir. İkincisi de fiziksel cezadır. Bu da çocuğun haklarından yoksun bırakılması, dayak atma, soyutlama (evden, dersten kovma, eve, derse almama), alay etme, küçük düşürme, başkalarıyla karşılaştırma, utandırma, aşırı eleştirme gibi cezalardan oluşur (Aldemir, 1997).

Çocuk istismarı üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu durumdaki çocuklara erken müdahale edilerek, evden kaçmaları, okulda sorunlar yaşamaları, suç islemeleri, alkol ve uyuşturucu kullanmaları, fahişeliğe yol açabilen ciddi duygusal ve gelişimsel zorluklardan zarar görmeleri engellenmelidir (Byers, 1991).

Çocuğun yasına göre gereksinimlerini bilmek, çocuğu dinlemek, sabırlı olmak istismar olaylarının ortadan kalkmasında büyük önem taşır. Çocuğa yasına uygun, sağlıklı ve doğru bilgi verilmelidir. Öncelikle ailelerin bu konuda eğitilmesi gerekir. Çocuklarıyla cinsel eğitimi tartışmaları, vücutlarının özel bölgelerini tanıtmaları, kendi vücutlarına her koşulda sahip çıkmayı öğretmeleri ve çocuklarının kimlerle ilişkide olduğunu izlemeleri sağlanmalıdır (Erman, 2004).

Okullarda da bu konuda eğitim verilmeli, iyi-kötü kuşkulu dokunma ile ilgili bilgiler verilmeli, çocukların kendi vücutlarına ait hakları öğretilmeli, kendilerine olumsuz şekilde dokunan birinin yaptığını, güvendiği bir başka kişiye mutlaka anlatması gerektiği ve olumsuz koşullarda nasıl mücadele edebileceği öğretilmelidir. Bunun için aileler, öğretmen ve yöneticiler öğrencilerin çıkarlarını ve mutluluğunu koruyup geliştirmeli ve öğrencileri kötü muameleden, çocuk istismarından korumak için her türlü çabayı sarf etmeli, öncelikle kendileri bu olumsuz davranışlardan kaçınmalıdır.

Özellikle çocuk istismar ve belirlenmesi ve doğurabileceği sonuçlara karşı önlem alabilme yolları ile ilgili okullarda bulunan rehberlik servislerinde görev yapan rehber öğretmenlerden bilgi ve destek sağlayarak, onlarla işbirliği içerisinde çalışmalar yürütebilmelidirler.

Günümüzde eğitim sisteminin temel ayağı olan okullarımızda görevli rehber öğretmenler, öğrencilerin sadece ailelerinden değil öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından da çeşitli istismarlara maruz kaldıkları vakalarla pek çok kez karşı karşıya kalabilmektedir.

Bu araştırmanın problemini, ilköğretim okullarında görevli pdr uzmanlarının görüşlerine göre, öğretmen ve yöneticiler tarafından öğrencilere uygulanan istismar ile ilgili var olan durumunun araştırılması ve bu alanda yaşanan sorunların ortaya çıkarılması oluşturmaktadır.

1.2 Problem Cümlesi:

Bu araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki gibidir:

Ortaöğretimde görev yapan eğitimcilerin, okullardaki çocuk istismarına yönelik görüş ve değerlendirmeleri nasıldır?

1.3 Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesini destekleyen alt problemler aşağıda verilmiştir:

- 1- Okullarda çocuk istismarının nedenleri nelerdir?
- 2- Okullarda yaşanan çocuk istismarı türleri nedir? Bunu önlemek için neler yapılabilir?
- 3- Okullardaki çocuk istismarının, çocuklara etkileri nelerdir?

1.4 Araştırmanın Amacı

Son yıllarda çocuk istismarına olan ilgi ve farkındalık yeterli olmamakla birlikte artmaktadır. Bu araştırma çocuk istismarını ve tiplerini tanıtmak, toplumun ve sağlık çalışanlarının konuya dikkatini çekmektir.

Okullarda çocuk istismarının nedenlerini saptamak ve çocuklar üzerindeki etkilerini tartışmak ve de çocuk istismarının okullarda nasıl önleneceği konularında rehber ve psikolojik danışmanlarla ilgili branş öğretmenlerin görüşlerini almak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Son yıllarda istismar konusun temel alan çalışmalar yalnızca Türkiye’de değil bütün dünyada okullarda yapılan istismarın sorun haline geldiğini işaret etmektedir.

Türkiye’deki okullarda çocuk istismarı ile ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmaması önemli bir sorundur.

İstismarın kanun, medikal, hukuksal, eğitimsel ve psikolojik boyutları olmasına karşın bunlardan hiçbiri Türkiye’de eğitim programlarında ele alınmamıştır.

Türkiye’de çocuk istismarının önlenmesine yönelik çalışmaların arttığını ve ilgili meslek dallarında bu konuya yönelik eğitim ve çalışmaların başlatıldığı görülmesine karşın, problemlerin aşamadığı ortadadır. Bu nedenle rehber ve psikolojik danışmanların yardımı ile istismar konusunda öğretmenleri ve aileleri bilinçlendirmenin önemli olacağı düşünülmektedir.

1.6 Sayıtlılar

Bu araştırmanın sayıtlıları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmaya katılan gönüllü öğretmenler hangi sebeplerden dolayı okullarda çocuklara istismar yapıldığını içtenlikle açıklamaya çalışmışlardır.
2. Araştırmaya katılan gönüllü öğretmenler soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.
3. Araştırma konusunda uzman görüşleri ve literatür taraması araştırmanın geçerliliği bakımından yeterlidir.

1.7 Sınırlılıklar:

Bu araştırma aşağıdaki koşullarla sınırlandırılmıştır.

1. Bu araştırma orta öğretim(12-17 yaş arası) çocuklarını kapsamaktadır.
2. Araştırma sadece okullarda çocukların nerden dolayı istismara uğradıkları ve bu istismarın pdr uzmanlarının ve branş öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma Güzelyurt İlçesindeki Güzelyurt Kurtuluş Lisesi'nde görev yapan 3 branş öğretmen, 2 rehber ve psikolojik danışman , Şehit Turgut Orta Okulun da görev yapan 2 rehber ve psikolojik danışman ve 3 branş öğretmen oluşturmaktadır.
4. Bu araştırma görüşme yoluyla ve açık uçlu sorular ve öğretmen görüşme formu sınırlıdır(Bkz. Ek-1: S. 91).

1.8 Tanımlar:

Bu çalışmada geçen kavramların tanımları aşağıdaki gibidir:

Çocuk: Her doğan çocuk daha önce kendisinden evvel dünyaya gelmiş ya da sonra doğacak olanlara hiç benzemeyen anne ve babasının özelliklerini taşımaktan öte bir varlıktır. Ayrı bir kişiliktir (Unicef, 2000).

Çocuk istismarı: fiziksel ya da psikolojik olarak bir çocuğa bir yetişkin tarafından kötü davranılmasıdır. Ayrıca çocuklara kötü davranmak veya çocuk istismarı ve ihmali ile de çoğu zaman eş anlamı taşır (Polat, 2000).

Esest: Aile içi cinsel istismar (Dirik, 2003).

Orta öğretim: KKTC'deki ortaokul ve lise eğitimini kapsayan öğretim.

1.8 Kısaltmalar

Araştırmada yer alan kısaltmaların açılımı aşağıdaki gibidir:

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

UNESCO: Uluslararası Halk Sağlık Eğitimi

UNİCEF: Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu

ÇİKORED: Çocuğu İstismardan Korunma ve Rehabilitasyon Derneği

Cİ: Cinsel İstismar

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

K.K.T.C: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

YDÜ: Yakın Doğu Üniversitesi

MEB:Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi Ve Azaltılması Strateji Ve Eylemleri

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 İstismar Kavramı

Genel anlamda “çocuk istismarı ve ihmali” 18 yaşın altındaki çocuğun, ondan sorumlu kişi ya da kurumlar tarafından, gelişimini her yönden zedeleyici biçimde fiziksel, cinsel ve duygusal zarar görmesi olarak tanımlamaktadır. Bir eylem, o eylemi gerçekleştirenin niyetine göre değil, çocuk üzerinde yarattığı etkiye göre istismar teşkil eder (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org>).

Araştırmalar, istismar edici davranışların azalmayıp gittikçe arttığını göstermektedir. Bu da iki ihtimali akla getirmektedir. İlki, çocuk istismarı konusundaki bilincin artmasına bağlı olguların daha çok rapor edilmesi ve kayıtların daha düzenli tutulmaya başlanması, ikincisi ise toplumdaki şiddet eğiliminin artmasıdır (Cüceloğlu, 1993).

2.1.1 Çocuk İstismarının Tarihçesi

Çocuk istismarı insanlık tarihi kadar eskidir. Buna karşın insanların bu konuya dikkati dünya genelinde son yüzyıl içinde, ülkemizde ise son yıllarda yönelmiştir. İstismardan korunma, Çocuk Hakları Sözleşmesine girmesinden itibaren temel bir çocuk hakkı olarak kabul edilmiştir. Ancak, bu aşamaya gelinceye kadar çok zaman geçmesi gerekmiş ve istismar konusu yüzyıllar boyunca gözardı edilmiştir. Tarihte sağlıklı olmayan çocukların öldürülmesi, ilahlara kurban edilmesi çocuk istismarına örnek gösterilebilir. Çocukların bazı organlarının kesilmesi ve sakat bırakılmaları eski çağlarda olağan görülen olaylardır. Eski Yunan’da babaya, ırkın özelliğini korumak amacıyla çocuğuna kötü davranmak ve gerekirse öldürmek için izin verilmiştir. Yunan hekimi Soranus ebelere her doğumda çocuğu iyice muayene etmelerini ve yetiştirilmeye değer görülmeyen çocukları ölüme terk etmelerini önermiştir.

Çin, Hindistan, Meksika ve Peru gibi ülkelerde bebekler nehre atılır; meşru ve güçlü iseler yaşamaya hakları olduğu, su üzerinde kalmayı başaramadıkları zaman ölmeyi hak ettikleri düşünülürdü (Güngörmüş, 1999 - Polat, 2001).

Tarih boyunca gayrimeşru çocuklara kötü davranılmış ve bu durum normal kabul edilmiştir. Modern dünyada dahi bu çocuklar ayrımcılığa uğradıkları için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 1970 yılında kabul ettiği “Evli olmayan annelerin ve çocuklarının sosyal açıdan korunması” kararına ihtiyaç duyulmuştur. İngiltere’de Elizabeth döneminde Fakirler Kanunu çocukların ana babalarından ayrılıp çalıştırılmalarını öngörüyordu. Endüstri Devrimi sırasında çocukların çalıştırılıp paralarının alınması yasaldı. Bu çocuklar zincirlerle makinelere bağlanıp çalıştırılıyordu. 1628’de Massachusetts Kolonisi İnatçı Çocuk Yasasına göre asi bir çocuğun öldürülmesi kabul ediliyordu.

Çin’de kız çocuklar iş gücüne fazla katkıları olmayacağı gerekçesiyle öldürülmekte veya ekonomik nedenlerle satılmaktaydı. Bu olumsuz uygulamalara karşı zamanla önlemler alınmıştır. İlk uygulama Papa III. Innocentius tarafından, Tiber nehrine atılan çocukları korumak amacıyla bir kurum oluşturularak yapılmıştır.

17 inci yüzyılda Paris Parlamentosu çıkardığı yasa ile toplumda bir yeri olan ailelere, topraklarında buldukları, anne – babası bilinmeyen terk edilmiş çocukları korumak için kurumlar açma sorumluluğu getirilmiştir. 1741’de Londra’da sokaklarda toplanan çocukları korumak amacıyla “Bulunan Çocuklara Ait Çocuk Hastanesi” kurulmuştur (Polat,2001).Bunun yanında 1924 yılında yayınlanan Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi bu konuda önemli bir adımdır. Ayrıca ILO (Uluslar arası Çalışma Örgütü), UNESCO (Uluslar arası Halk Sağlık Eğitimi) ve UNICEF(Uluslar arası Çocuklara Yardım Fonu) çocuk istismarı konusunda önemli adımlar atmıştır (Çakmaklı, 1999).

Bu konudaki en önemli gelişme kuşkusuz, 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda oybirliği ile kabul edilen "Çocuk Hakları Sözleşmesi"dir. Sözleşmenin 19. maddesi çocuğun, bakımıyla sorumlu olan kişilerden gelecek her türlü kötü muameleye karşı korunmasının sözleşmeyi imzalayan devletlerin yükümlülüğünde olması koşulunu getirmiştir (Kara ve ark. 2004).

1980'li yıllardan beri resmi kurumlarının yanında sivil toplum kuruluşları da çocuk istismarı konusunda çalışmalar yapmaya başlamışlardır. 1986 yılında Ankara'da Çocuk İstismarını Önleme Derneği kurulmuş ve uzun süre istismara maruz kalan çocukların tek başvuru merkezi olarak faaliyet göstermiştir. 1991'de tıp doktoru, pedagog, psikolog, hukukçu ve gönüllüler tarafından kurulan, konuyla ilgili ilk dernek olan Çocuğu İstismardan Koruma ve Rehabilitasyon Derneği (ÇİKORED), çalışmalarını Türkiye'nin de onayladığı Çocuk Hakları Sözleşmesine bağlı olarak sürdürmektedir (Kara ve ark. 2004).

2.1.2 İstismarcıların Özellikleri

İstismarcılar genellikle erkektir, %5-15'sinde ise suçlu kadındır. Kadınların istismarı genellikle erkek çocuğa yöneliktir. Erkeklerle yapılan istismarların %20'den fazlasında suçlu kadındır. Kadınlar genellikle bir erkekle birlikte 'coabuser' olarak bulunurlar ve bazısı çocukla temasta bulunmayabilir.

Kadın suçlular genellikle bekardır. Klinik olmayan çalışmalara göre, tanıdık birisi ya da bir yabancı tarafından aile dışı istismar, çocuk ve erişkin arası cinsel temas vakalarının %30-50'sidir.

Meksika, Almanya, Kenya'da istismarla ilgili yapılan çalışmalarda istismarcıların sırasıyla %30.1, %50.3, %82 oranlarında tanıdık olduğu saptanmıştır. Son dönemde yapılan 2 çalışmada istismarcıların %40.7-%66.7 oranlarında tanıdık olduğu bulunmuştur.

İki tip aile dışı cinsel istismara özellikle dikkat edilmelidir: Seks şebekeleri ve yineleyen istismarlar. şebekelerdekiler genellikle erkek, aileye yakın birisi ve pedofiliktirler. İngiltere’de polise başvuran çocukluk cinsel istismarlarının %5’i bu sorun nedeniyle olmaktadır, ancak gerçek sıklık bilinmemektedir.

İstismarcılar da gözlenen başlıca kişilik özellikleri; aile içinde ve sosyal teması sınırlı içe kapanık kişilik, eşi ya da ailesiyle sıcak ilişki kuramayan psikopatik kişilik psikoseksüel ve sosyal açıdan immatür, kendi çocukları ile birlikte başka çocukları da istismar eden pedofilik kişiliktir. İstismarcıların birçoğu çocukluklarında ya cinsel istismara uğramışlardır ya da ev içerisinde şiddet olgusu vardır.

Cinsel istismarcı birey genelde düşük eğitim ve sosyoekonomik düzeye sahiptir. İstismarcı bireyin doyumunu erteleme kapasitesi azalmıştır ve engellenmeye karşı düşük toleransı olan kişilerdir. Çoğu zaman emosyonel açıdan var olan rötardasyonları nedeniyle gerçekçi yaklaşımlarda bulunamazlar. Empati duyguları ya yoktur ya da sınırlıdır. Kendilerine saygılarının düşüklüğünü ve suçluluğu bastırıp karşıt tepki kurarak saldırgan davranış şeklinde çocuğa yansıtma eğilimi içerisindeyler. Karşılanmamış doyum nedeni ile anksiyete yaşarlar ve çevresine saldırganlık şeklinde bu enerjiyi aktarırlar. Duygusal yetersizlikleri aynı zamanda narsisizmle karakterizedir. İlişkilerinde ön plana çıkardıkları benmerkezcilik yetişkin ilişkilerine girmelerini engeller. Narsisistik yapıları nedeni ile diğer kişileri kendi gereksinimlerini karşılamaktan sorumlu bireyler olarak algırlar (Sparato,2204).

Cinsel istismarcı birey psikodinamik teoriye göre olgunlaşmamış emosyonel durum özellikleri ile patolojik bir şekilde çocuğu cinsel açıdan çekici bulur. Çocukluk döneminde özdeşleşeceği birisinin olmaması, sosyal komponentler açısından patolojik bir aile yapısına sahip olma, destek sistemlerinden yoksun bir birey olması istismarcı bireyin diğer özellikleri arasına girmektedir (Hazzard, 1995).

2.1.3 İstismar Edilen Çocuğun Özellikleri

Araştırmalar prematüre, güç doğan, hasta ve engelli olan çocukların istismar edilme oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çocuklar aşırı duyarlıdırlar ayrıca titiz bir bakım gerektirirler bu yüzden zor çocuklardır. Davranışlarını annenin beklentilerine uygun bir şekilde kontrol edemezler böylelikle kolayca istismar edilirler.

Çocuğun olumlu ve olumsuz davranışlarının anne tepkilerinde önemli bir rolü vardır. Her konuda olumsuz davranan, ağlayan, dostluğu reddedici özellikteki çocuklar; kendilerini aşırı hareketlilik, karşı koyma, aşırı duyarlılık, uyumsuzluk ve düzensizlik, yeniliklere adapte olmada güçlük ve önceden kestirilemeyen davranışlarda bulunma şeklinde ortaya koyar.

Soğuk, ilişki kuramayan, uzak, aşırı hareketli, aşırı bağımlı özellik taşıyan çocuklar daha fazla istismar edilirler (Aral, 1997).

2.1.4 İstismardan Şüphelenmek Gerekir:

- Yasına uygun olmayan, kendi kendine olma olasılığı çok düşük olan yaralanmalarda
- Ebeveyn tarafından nasıl meydana geldiği çok iyi açıklanamayan morarmalarda
- Tıbbi yardım almak için başvuruda gecikilen vakalarda
- Anamnezin çelişkili olması ve fiziksel bulgulara uymaması
- Şüpheli travma öyküsünün birden fazla olması
- Kirli, yırtık, mevsimle uyumsuz giysiler
- Korku dolu davranışlar, aşırı sinirlilik veya aşırı sessiz ve çekingen davranışlar
- Ailesiyle veya erişkinlerle temas kurmaktan utanma ve çekinme
Eve gitmekten korkma

2.2 Çocuk İstismarı Ve Tipleri

Çocuk istismarı; çocuğun bedensel ve ruhsal olarak gelişimini engelleyecek şekilde ebeveyn, diğer yetişkinler devlet ve toplum tarafından kasıtlı olarak ve olmayarak geliştirilen davranışlar bütünüdür (Aral, 1997).

İstismar Tipleri:

- Fiziksel Çocuk İstismarı
- Cinsel Çocuk İstismarı
- Duygusal Çocuk İstismar

2.2.1 Fiziksel Çocuk İstismarı: Yakın kişilerin çocuğun gelişimine sürekli zarar veren hareketleri sonucu çocuğa sosyal olarak mevcut kaynakların sağlanmaması, bunlardan yoksun bırakılması fiziksel ihmal olarak tanımlanabilir (Aral, 1997).

Fiziksel istismar okullarda cezalandırma olarak uygulanmaktadır; sarsma, çimdikleme, kulak çekme, rahatsızlık verecek pozisyonda uzun süre durmaya zorlama, ceza olarak aşırı egzersiz yaptırma vb. davranışlarda girmektedir. Fiziksel istismara erkek çocuklar daha fazla maruz kalmaktadırlar. Erkek öğretmenlerin de fiziksel cezalandırmaya daha sık başvurduğu görülmektedir. Bu geleneksel kültürde babanın evdeki otorite tutumunun okula taşınması olarak yorumlanabilir (Şahin, 2001).

En geniş anlamda çocuğun kaza dışı yaralanmasıdır. Değişik ülkelerdeki çalışmalarda fiziksel istismar sıklığı %0.45 ile %64 arasında bildirilmektedir.

Çocuğun ağzına biber sürmek, sarsmak, kulağını ve saçını çekmek, çocuğun vücudunun herhangi bir yerine hafif şiddette veya parmakla vurmak gibi fiziksel cezalandırmalar orta derecede fiziksel istismar olarak kabul edilirken; çocuğa şiddetli elle veya ayakla vurmak, yakmak, boğmak gibi fiziksel cezalandırmalar ise şiddetli fiziksel istismar olarak kabul edilmektedir (Polat,2000).

Buradaki en önemli sorun fiziksel istismar türü olarak tanımlanan bu cezalandırma şekillerinin, bazı toplum ve kültürlerde istismar olarak algılanmaması veya tanımlanmamasıdır. Hatta bazı toplumlarda ve kültürlerde yer alan bu davranışlar çocuğun disiplini ve terbiye edilmesi için gerekli olarak düşünülmektedir (Nurcombe, 2000).Örneğin; “Dayak, cennetten çıkmadır.”, “Annelerin/Öğretmenin vurduğu yerde gül biter” gibi ülkemizde herkesin dilinde olan atasözleri, ebeveynlerin çocuklarına karşı uyguladıkları davranışların toplum tarafından kabul edildiğini göstermektedir (Hancı, 2003).

Dünyanın bir çok ülkesinde ve ülkemizde fiziksel istismar olguları sağlık kayıtlarına girmemektedir. Bunun nedeni, travma nedeniyle sağlık kurumuna getirilen çocukların ebeveynlerinin veya çocuğun bakımı ile ilgili kişilerin olayı gizleme çabalarıdır (Browne, 2000).

Bu açıdan travmalı çocuğa yaklaşımda dikkatli olunmalıdır. Hekimlik uygulamalarında fiziksel istismar olguları geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Kafatasının altında dövülme sonrası oluşan kanamalar, sigaradan oluşan izler, kısmen kapanmış kırıklar, çürükler, morarmalar, insan ısırıkları, göz lezyonları, yanıklar ve buna benzer kazara olmayan yaralanmalar, gibi bulgular çocuğun şiddetli fiziksel istismara uğramış olabileceğini göstermesi açısından önemli bulgulardır. Ancak, daha hafif olguların tanınması zor olup, yapılan tahminlere göre oldukça yüksek sıklıklara ulaşabilmektedir. Bu nedenle çocuğa yapılacak her türlü fiziksel istismarın çocuğun sağlığını, fiziksel ve ruhsal gelişimini olumsuz etkileyebileceği konusunda toplum bilgilendirilmelidir (Nakamura, 1998).

2.2.2 Fiziksel İstismarın (Şiddet) Çocuk Üzerindeki Etkileri

- Sosyal öğrenme teorisine göre çocuklar şiddet kullanmayı ve bunun normal bir davranış olduğunu anne-babalarının davranışlarını gözlemleyerek öğrenir.
- Fiziksel ceza gören çocuk kaygı yaşamakta ve içine kapanmaktadır. Bu çocukların benlik kavramlarının da olumsuz etkilediği belirlenmiştir.
- Fiziksel ceza ile öz saygının azalması ve psikolojik sorunlar arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur.
- Fiziksel ceza çocukta saldırganlık ve şiddet davranışlarına yol açmaktadır.
- Şiddetli bir fiziksel ceza ile karşı karşıya kalan çocuk korkmakta ve kendisini çaresiz ve değersiz hissetmektedir.
- Çocukluklarında fiziksel ceza görmüş üniversite öğrencilerinin yoğun kaygı ve depresyon yaşadıkları, sosyal ilişkilerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir.
- Şiddetli fiziksel cezaya maruz kalan çocuk bunu ebeveynliğin normal bir parçası olduğunu öğrenmekte ve bir yetişkin olarak aynı davranış kalıplarını kendi çocukları üzerinde uygulamaktadır.
- Şiddetli cezaya maruz kalanların kendi çocuklarını istismar etme olasılığı, bu tür davranış görmemiş çocuklardan 5 kat daha fazladır.
- Aile içi şiddet araştırmaları, çocuk ve ergen yaşta dayığa maruz kalmanın yaşamın sonraki devirlerinde eşe yönelik şiddet olgusunun hazırlanmasında etken olduğunu göstermektedir.

- Çocuklukta şiddete maruz kalan çocuk ileriki yaşantısında bunu sadece kendi çocuğuna yönelik olarak değil başkalarına yönelik olarak da kullanmaktadır.
- Babanın anneye saldırgan davranışını gören çocuklar, şiddet kendilerine yönelmese bile kurban durumundadır.
- Davranış sorunu olan çocuğun, saldırgan davranışları ile ebeveynlerin tutarsız bir disiplin yaklaşımı ve çocuğa ilgi ve desteğin bulunmayışı arasına pozitif bir ilişki vardır.
- Çocuklukta karşılaşıla fiziksel ceza sonucunda ilerideki yaşlarda ortaya çıkan saldırganlık davranışları erkeklerde kızlara oranla daha fazladır.

2.3 Duygusal Çocuk İstismarı: Okullarda öğretmenlerin öğrencilere bağırmaları, onlarla alay etmeleri, isim takmaları, onlara şiddet uygulamakla tehdit etmeleri, söz hakkı vermemeleri, bazı öğrencileri sürekli arka sıralara atmaları ve onların derste arkadaşlarıyla konuşmalarını yasaklaması, sınıfta bazı öğrencileri görmezden gelmeleri, öğrencileri tembeller, aptallar, salaklar gibi olumsuz ifadeler kullanmaları çalışkan gibi adlarla onları etiketleyerek konuşmalarını, sınıfta tek ayak üstünde bekletmeleri, çöp kutusuna oturtmaları duygusal istismara örnek olarak verilebilir.

Çocuğunuzun okulda bir ya da birkaç çocuk tarafından sindirildiğini öğrenmek stresli ve rahatsız edici bir deneyimdir. Aklınızın karışması, öfke ve suçluluk hissetmeniz doğaldır. Ancak durum ne olursa olsun aşırı tepki göstermemeye, sakın kalmaya özen gösterin.

Bu davranışın sürekli olup olmadığını araştırın, sindirme davranışı hakkında çocuğunuzu bilgilendirin. Çocuğunuzun duygularını ifade etmesine izin verin. Sindirme davranışına maruz kalan çocuklar bu olay karşısında utanç, suçluluk ve korku duyabilirler.

Ona bütün bunların normal olduğunu; sindiren çocuğun onu kontrol edebilmek için onda bu duyguları özellikle uyandırmaya çalıştığını anlatın.

Bu olayın onun suçu olmadığını hatırlatın. Sindirme davranışlarına karşı “hayır” deme hakkı olduğunu vurgulayın. Çocuğunuzun davranışlarını ve etkileşim biçimini gözlemleyin ve gerekiyorsa yeni beceriler öğrenmesine yardımcı olmak için profesyonel destek almasını sağlayın (Erkman, 1991).

Duygusal istismar, istismar türleri arasında, yapılan eylemler ve sonuçları açısından görülüp ölçülebilmesi daha güç olan kategoridir. UNICEF’e göre, çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının devamlı olarak kötülenmesi, sosyal ilişkiden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme veya terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına veya gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım ve yöntemleri ile yetiştirilmesi duygusal istismardır (Kars, 1996).

Çocuğun bakımı ve eğitimi ile yükümlü kişilerin, toplumsal değerler ve uzmanların bilimsel görüşleri açısından çocuğa zarar verici olarak nitelendirilen bazı davranışlarda bulunarak ve diğer bazı davranışlarda bulunmayarak çocuğa zarar vermeleri duygusal istismarı oluşturur (Garbarino ve Gilliam, 1980).

1983 yılında düzenlenen Uluslararası Çocuk ve Gençlerin Psikolojik İstismarı Konferansına 8 ülkeden ve farklı disiplinlerden katılan uzmanlar, daha kapsamlı bir tanım yapmışlardır: Duygusal istismar çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, toplumsal ve bilimsel ölçütlere göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlardır. Bu davranışlar yaş, statü, bilgi ve pozisyon gibi özellikleriyle çocuk veya gencin üzerinde güç sahibi olan kişi ya da kişiler tarafından gerçekleştirilir.

Bu tür davranışlar çocuğun davranışsal, bilişsel, duygusal veya fiziksel gelişimine o anda ya da gelecekte hasar verirler (Hart, German ve Brassard, 1987).

Duygusal istismar olmakla birlikte, fark edilmesinde, tanımlanmasında ve yasal olarak kanıtlanmasında diğer istismar türlerine göre daha fazla güçlük yaşanmaktadır. Fiziksel ve cinsel istismar türlerinin çoğunda duygusal istismar ve ihmal de yer almaktadır.

Çocuğa bağırma, başkaları önünde küçük düşürme, gururunu incitme, çocuğu fiziksel şiddet uygulamakla tehdit etme, çocuğun duygu ve düşüncelerini açıkça ifade özgürlüğünü elinden alma, kendi gibi düşünüp davranmaya zorlama, çocuğun hareket özgürlüğünü kısıtlama, kendi aile bireyleriyle veya arkadaşlarıyla iletişimini yasaklama, çocuğun istediği gibi giyinme özgürlüğünü kısıtlama gibi fiziksel bir baskı olmaksızın uygulanan ve ruh sağlığını bozucu eylemlerin tümü duygusal istismar kapsamındadır (<http://www.20uludag.edu.tr>).

Fiziksel ve cinsel istismarın olmadığı durumlarda da duygusal istismar gerçekleşebilir. Bu şekliyle, duygusal istismar çocuk ve ergenlerin yaşadığı en sık görülen istismar tipi olduğu söylenebilir. Ancak fiziksel ve cinsel istismardan daha zararsız gibi yorumlandığından uzun süre konuyla ilgili çalışmalar sınırlı kalmıştır. Duygusal istismar neredeyse çekirdek aile oluşumu içinde kaçınılmazdır ve diğer üyelerden çok çocuklara daha fazla zarar vermektedir.

Fiziksel ve cinsel istismar medikal ve yasal sistem içerisinde tanımlanmış olmasına karşın, çocuklarda duygusal istismar konusunda tanımlama ve yakalama oldukça zordur. Ne yazık ki bütün fiziksel istismarlar duygusal istismarı da içerir, fiziksel yaralar iyileşse de duygusal parçalardaki olumsuz etki uzun süre devam eder. Ayrıca çocuk, fiziksel ve cinsel istismar olmadan da duygusal istismara maruz kalabilir ve bu durumdan acı çekebilir (Uzun, 2002).

Duygusal istismar, kapsamı ve sınırlarının tanımlanması çok zor olan bir istismar türüdür. Çocuğuna çok düşkün olan aşırı koruyucu anne, gence özgürlük ve sorumluluk tanımayan baskıcı baba, kız çocukların eğitim ve öğrenimini engelleyen aileler, gereksiz yere çocuk ve gençleri suçlayan toplumsal kurumlar vb. duygusal istismarın günlük yaşamda yer alan, ancak fark edilmeyen yansımalarıdır.

Bundan başka alaylı konuşma, değer vermeme, isim takma, sık eleştirme, aşırı baskı, aşırı sorumluluk ya da özgürlük, kardeşler arasında ayırım yapma gibi birçok ailede görülen davranışlar da duygusal istismar kapsamı içinde yer alır (Köknel, 2001).

Eğer yetişkin davranışlarından dolayı çocuğun fiziksel, bilişsel, psikososyal ve duygusal gelişiminde hemen ya da ileride bir duraklama, gerileme, engelleme görülüyor ise yetişkinlerin bu davranışları, duygusal istismara yol açan davranışlar olarak kabul edilmektedir (Erkman, 1991).

Çocuğun davranışlarının yaratıcılığını kısıtlayacak biçimde aşırı derecede denetlenmesi, kendi tercihleri dışında seçimlere zorlanması, örnek çocuk olmaya zorlanması da duygusal istismar sayılabilir. Bunun yerine, çocuğun kişiliğini ve yeteneklerini kabullenmek ve bu özelliklerine saygı duymak gerekmektedir.

Duygusal istismarın tanımı, çocuğun duygusal, sosyal ve kişilik gelişimini engelleyici tüm davranışları içermektedir. Bu durumlara hem aile içinde bireysel boyutta (aşağılanma, eleştirilme, reddedilme, korkutulma, tehdit edilme) hem de toplumsal ve kültürel boyutta rastlamak mümkündür. Bir başka tanıma göre, duygusal istismar en yaygın olarak yapılan istismar biçimi olmakla birlikte, çocuk ve ergene duygularını rencide edecek biçimde davranılması anlamına gelmektedir. Çocuk ve ergenin kendisini (bedenini ve kişiliğini) olumlu biçimde algılamasını, değerlendirmesini ve geliştirmesini engelleyici her türlü olumsuz uyarıyı kullanma, duygusal bakımdan kötü muamele yapmak demektir (Kulaksızoğlu, 2001).

Çocuk ve gençlerin, kendilerini etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalarak ya da gereksinim duydukları ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılarak toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları, çocuğun üzerinde güç sahibi olan, genellikle çocuğun yakın çevresinde bulunan kişi ya da kişiler tarafından gerçekleştirilir.

Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda aileden uzaklaşma, gergin olma, bağımlı kişilik, değersizlik duyguları geliştirme, uyumsuzluk ve saldırgan davranışlarda bulunmaya sık rastlanır. Duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismar eşlik edebileceği gibi tek başına da görülür.

Aynı zamanda duygusal istismara bağlı hasarlar fiziksel istismar kadar zedeleyicidir, buna karşın bulguları daha gizlidir (Kara ve ark. 2004).

2.3.1 Çocuklar Arasındaki Duygusal Ve Fiziksel İstismar

Çocuk yaşanan duygusal ve fiziksel istismarı“sindirme davranışı” olarak tanımlıyoruz. Sindirme davranışı okullarda rastlanabilen olgudur. Öğrencinin bir ya da daha fazla öğrenci tarafından tekrar tekrar ve sürekli olarak olumsuz davranışlara maruz bırakılması olarak tanımlanır. Çocuk ya da ergenlerin birbirlerini sindirmeleri fiziksel, duygusal ya da ikisinin karışımı şeklinde olabilir. Çeşitli şekillerde karşımıza çıkan sindirme olaylarında bir çocuk başka bir çocuğu, bir grup tek bir çocuğu ya da bir grup diğer bir grubu (çete) hedef olarak seçebilir.

Sindirme davranışı, çocuklar arasında yaşanan günlük kavgalardan ayırt edilerek müdahale edilmesi gereken bir durumdur. Müdahale edilmediği takdirde sindirme davranışı, duygusal, sosyal ve akademik açıdan ciddi sonuçlar doğurabilir. Sindirme erkek çocuklar arasında yaygın gibi görünse de kız çocuklar arasında da farklı davranışlarla kendini göstermektedir. Erkek çocukları fiziksel güç kullanırken kızlar alay etme, dedikodusunu çıkarma ya da dışlama gibi yöntemleri kullanmaktadırlar.

Sindirme, devam eden fiziksel ve psikolojik saldırganlık davranışıdır ve maruz bırakılan kişinin kendisini güçsüz hissetmesine neden olur (Erkman, 1991).

2.4 Cinsel Çocuk İstismarı: Çocuğun, bir erişkin ya da yaşça ya da gelişimsel olarak kendinden oldukça büyük bir başka çocuk tarafından ne anlama geldiğini kavrayamayacağı, gelişimsel olarak hazır olmadığı, onay vermeyeceği, kanunlara ve toplumun kültürel değerlerine aykırı cinsel eylemlere; Karşı tarafın cinsel doyumunun sağlanması amacıyla karıştırılmasıdır (Dirik, 2003).

Cinsel istismara uğrama, cinsiyetler arasında farklılıklar göstermekte ve kızlarda üç kat daha fazla görülmektedir (Kara ve ark. 2004; Dubowitz, 2002). Finkelhor'a (1994) göre de pek çok cinsel istismar kurbanı kızdır. Bununla birlikte, erkek çocukların istismarının açığa vurulması kızlara oranla daha az olabilmektedir (Finkelhor, 1994).

Cinsel istismar %77 olasılıkla aile, %11 diğer akrabalar, %5 bakımla ilgisi olmayan kişiler, %2 ise çocuğun bakımı ile ilgilenen diğer kişiler tarafından uygulanmaktadır. Faillerin çoğu 20-40 yaşları arasında olup, hafif derecede kadın üstünlüğü vardır, ancak sadece cinsel istismar açısından bakıldığında erkekler daha ön planda yer almaktadır (Kara ve ark. 2004). Kurbanın cinsiyeti ne olursa olsun faillerin çoğu erkektir ve kurban tarafından kim oldukları bilinmektedir. İstismarcıların birçoğu da çocukluklarında, ya cinsel istismara uğramışlardır ya da ev içerisinde şiddet olgusu vardır. Cinsel istismarcı birey genelde düşük eğitim ve sosyoekonomik düzeye sahiptir. Aile genelde tek ebeveynden oluşmaktadır (Tardif ve ark.2005).

2.4.1 Cinsel İstismar Çoğunlukla Çevreden Geliyor

Cinsel istismar çoğunlukla erkekler tarafından ve çocuğun yakın çevresinden biri tarafından gerçekleşmekte; aile içinde yaşanmaktadır.

Aile içindeki bu tür cinsel istismar “ensest” olarak adlandırılır. En sık rastlanılan aile içi cinsel istismar baba-kız arasında gerçekleşmekle birlikte, ağabey, amca, dede tarafından yapılan cinsel istismar da sıklıkla görülmektedir.

Araştırmalar, cinsel istismar mağduru çocukların çoğunlukla sevgi ve denetimden uzak bir aile ortamında yetersiz ebeveynlik ile yetiştiklerini; şiddet yanlısı, baskıcı, alkol ve madde kullanımı veya bağımlısı olan bir baba figürüne; aşırı bağımlı, baskı gören, depresif ve kendine güvensiz bir anne figürüne sahip olduklarını ortaya koymuştur.

İçeriği ne olursa olsun cinsel istismar, çocuk için travmatik bir deneyimdir. İstismarın çocuk üzerinde bıraktığı olumsuz etkileri, farklı unsurlar belirler. Bunlar; cinsel istismarın şekli, sıklığı, çocuğun istismar edilmeye ne şekilde zorlandığı, istismara maruz kalınan yaş, açığa çıkarılan cinsel istismara karşı anne-babasının tepkisi, mağdurun kişilik yapısı ve hayatındaki dengeleyici unsurlardır (sevgi üzerine kurulu kardeş ve arkadaşlık ilişkileri, okul başarısı, ebeveyn dışındaki diğer aile üyeleriyle güven içinde geçirilen zaman gibi) tanımlanmaktadır (Türkiye Aile Sağlığı ve Planlama Vakfı Görünüm Dergisi Ocak 2009).

2.4.2 Cinsel İstismar Konusunda Çocuklarımızı Eğitmek

Hiç şüphesiz, cinsel istismar çocuklarımızın başına asla gelmemesini umduğumuz bir olaydır. Öte yandan, bu konuyu uygun zamanda çocuklarımızla konuşmuş olmak, oldukça önemlidir; çünkü, çocuklarımızı cinsel istismardan korumanın en iyi yolu budur. Cinsel istismar konusunda bilgilendirilmiş çocuklar, bu talihsiz deneyimi engellemek ve yaşadıkları istismarı güvendikleri bir yetişkin ile paylaşmak konusunda daha hazırlıklı olurlar.

2.4.3 Cinsel İstismarda “Bedenimiz Özeldir” Sözcüğünün Önemi

Bu anlamda anne-babalara düşen ilk ve en önemli görev, çocuklarını cinsellik ile ilgili bilgilendirmeye başladıkları okul öncesi dönemde, adı tam olarak kullanılmasa da “cinsel istismar” konusuna değinmektir.

Çocuğunuzun cinsel anlamda kendini korumasını sağlamak için bilgilendirici bir konuşmaya;

“Bedenimiz özeldir, oyun oynamak için kullanmayız ve başkalarının da bedenimizle oyun oynamasına izin vermemeliyiz” gibi bir ifadeyle başlayabilirsiniz. Yanı sıra, çocuğunuza “iyi dokunuş” ve “kötü dokunuş” tan bahsedip, başkasına dokunmanın veya başkası tarafından dokunulmanın bir sevgi işareti olduğunu ve birine sarılmayı veya birinin ona sarılmasını, sevmesini istediğinde bunu söyleyebilmeyi öğretmelisiniz.

2.4.4 Cinsel İstismar Konusunda Çocuğunuza Ancak Gerçeği Söylerse Onu Koruyabileceğinizi Anlatın

Bununla birlikte ona, her dokunuştan hoşlanmayabileceğini; bu yüzden de karşısındaki kendisine hoşlanmadığı bir şekilde dokunuyorsa bunu da ifade edebilmesi, engelleyemediği takdirde de bir büyüğüne söylemesi gerektiğini öğütlemek çok önemlidir. Ona istemediği şekilde dokunan kişi ısrar etse bile kesinlikle bunu “sır” olarak saklamaması gerektiğini ve ancak gerçeği söylerse onu koruyabileceğinizi vurgulamak önem taşır. Anne-babalar iyi ve kötü dokunuşları anlatırken çocuklarını korkutup kaygılandırmadan, sakın ve yumuşak bir ifadeyle açıklama yapmaya özen göstermeliler.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise anne-babaların bu tarz konuşmalarda, “kötü dokunuşlara” çok fazla vurgu yapmamalarıdır.

2.4.5 Cinsel İstismarda Çocuk “Dur” Demeyi Bilmeli

Çünkü, olumsuz cinsel deneyimlere fazla dikkat çekmek çocuğun kaygılanıp en yakınlarından gelen sevgi ve şefkat içeren “iyi dokunuşların da yanlış algılamasına neden olabilir.

Bu konu, çocuğunuzun yaşı ilerledikçe farklı bağlamlarda ele alınır. Örneğin, ergenlik dönemindeki çocuğunuz iyi dokunuş ve kötü dokunuşu ayırt edebilecek yaş ve farkındalığa ulaşmıştır. Fakat, bu dönemde de vurgulanması gereken, çocuğunuzun sevgi ve ilgi duyduğu arkadaşı ile ilişkisinde de istediği noktada sınırlarını belirleyip “dur” diyebilmesi gerektiğini bilmesidir.

2.5 İstismar Durumunda Ne Yapmalı?

Elbette, hiçbir şey bir anne-babayı çocuklarının cinsel istismara uğraması gibi acı verici bir deneyime hazırlayamaz. Fakat, anne-babanın bu travmatik deneyimi ele alış biçimi, cinsel istismarın çocuk üzerindeki kalıcı etkilerini büyük ölçüde belirler.

Çocuğunuzun cinsel istismara maruz kaldığından şüphelendiğiniz bir durumda, polis gibi konuyla ilgili bir otoriteye durumu bildirmekten kaçınmayın.

Bazı aileler olayın üstünü örtüp yok sayarak çocuklarını çevrenin tepkilerinden koruduklarını düşünürler. Fakat cinsel istismar suçlamasında bulunmak ve bunu kanıtlamak kolay olmasa da, olayı görmezden gelmek çocuğun suçlunun korunduğunu düşünmesine neden olabilir. Ayrıca olayı saklı tutma kararı çocuğa, bu olayın gerçekten yaşanmadığını ya da olayda onun da suçu olduğunu dolayısıyla otoriterlerin haberdar edilmemesi gerektiğini ima edebilir.

Cinsel istismarı gizli tutmak, gerçek anlamda suçluyu korumak ve ona başka çocukları da istismar etmesi için fırsat tanımaktır

2.6 Cinsel İstismara Uğramış Bir Çocuğun Anne – Babası İçin Öneriler

Çocuğunuza inanın! Uzmanlar, cinsel istismar konusunda çocukların çok nadir yalan söylediklerini belirtmişlerdir.

2.6.1 Çocuğunuzu Yaşadığı İstismar Konusunda Konuşmak İçin Yüreklendirin:

Çocuğunuz yaşadığı travmatik deneyimi atlatabilmesi için tekrar tekrar konu üzerinde konuşma ihtiyacı duyabilir. İyi bir dinleyici olmaya çalışın ve çocuğunuzun korku, öfke, aşağılanma, suçluluk, karmaşa, utanç gibi duygularını ifade etmesine yardımcı olun.

2.6.2 Duygusal destek sağlayın: Cinsel istismara uğramış çocuğunuza ilkyardım ona şefkat ve anlayış göstermektir. Ne kadar acı verici olsa da, çocuğunuza aşırı kaygı ve acıma duyguları göstermek, onun bu süreci atlatmasını güçleştirebilir.

2.6.3 Duygularınızı kontrol edin: Elbette çocuğu mağdurdan hemen hemen her anne-baba aşırı öfke duygularıyla isyan eder. Fakat böyle bir durumda, öfkenizi veya suçluluk duygunuzu çocuğunuzla değil, başka bir yetişkinle paylaşmaya özen gösterin. Böylece, çocuğunuzun olumsuz duygularınız için sorumluluk üstlenmesini engellemiş olursunuz.

2.6.4 Çocuğunuzun suçluluk duygusundan arındırın: Kesinlikle, çocuğunuzun yaşadığı istismarın onun sorumluluğu ya da suçu olmadığını anlamasını sağlayın. Asla, “Bunu sana yapmasına nasıl izin verirsin?” gibi suçlayıcı cümleler kurmayın.

2.6.5 Uzman yardımı alın: Cinsel istismar mağduru çocukların bu olayın üstesinden gelmesine yardımcı olmak, çocuğa öz-saygısını ve kendine güvenini tekrar kazandırmak, onu suçluluk duygularından arındırmak, aile bu süreçte çocuğa nasıl yardım edebilecekleri konusunda destek vermek ve yetişkinlik döneminde ciddi bir psikolojik rahatsızlığın oluşmasını engellemek için bir uzmana başvurmaktan kaçınmayın.

2.7 Okul Temelli Cinsel İstismarı Önleme Programları:

Birincil düzey çalışmalar, okullarda öğrencilere, ebeveynlere ve çocuğun okul ortamında etkileşimde bulunduğu okul personeline yönelik olarak düzenlenmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da cinsel istismarın sanıldığından fazla sıklıkta ortaya çıktığının anlaşılmasıyla yetmişli yılların ortasından itibaren bu tip önleme çalışmalarının uygulanmaya başladığını görüyoruz.

Özellikle feminist bakış açısına sahip olan Florence Rush ve Judith Herman 80'li yıllarda bu çalışmaların daha fazla sıklıkta kullanılmasına katkıda bulunmuşlardır. Rush ve Herman Amerika toplum yapısının erkeklerin kadın ve çocuk üzerinde egemen olduğu ve güç kullandığı bir yapı olduğunu ve bu nedenle istismarla sık sık yüzyüze gelmekten kaçınılamayacağını belirtmektedirler.

Toplumsal farkındalığın artmasının ardından 80'li yıllarda ve daha çok sonlarında bu konuda profesyonel ve ampirik çalışmaların hızla arttığı gözlenmektedir.

Toplumsal farkındalık ve araştırmaların artışı Kuzey Amerika ülkelerinde cinsel istismarın önlenmesine yönelik programların ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır (Boles, 2003).

Gelişmiş ülkelerde bireylerin küçük yaşlardan başlayarak cinsel istismardan korunabilmeleri ile ilgili farklı isimler altında (örn; kişisel güvenlik ya da iyi dokunuş kötü dokunuş gibi eğitim programları) okul temelli beceri eğitimi programlarının uygulanarak, bireylerin cinsel istismara karşı uyanık, bilinçli ve donanımlı olmalarının sağlanması hedeflenmektedir.

Okul temelli cinsel istismardan korunma programları pek çok farklı şekilde düzenlenmesine ve uygulanmasına karşın tamamında ortak olan temalar bulunmaktadır.

Bu temalar; uygun olmayan yetişkin davranışı, yetişkin tarafından herhangi bir şey vaat edildiğinde ya da hediye verilmek istediğinde direnç gösterme, ortamdan çabucak ayrılabilme ve olayı güven duyduğu birine söyleme, gizlememe ya da saklamamaktır (Conte, Rosen ve Saperstein, 1986).

Amerika Birleşik Devletlerinde okul temelli cinsel istismarı önleme ya da kişisel güvenlik programları her yaştan çocuklara hatta kreş ve anasınıfı çocuklarına bile uygulanmaktadır.

Programlar farklı formatlarda 1 ile 12 ya da daha fazla oturum, kitap ve uygulama, beceri kitaplarından çalışmaların sağlanması, filmler, drama, tiyatro, sınıf tartışmaları, rol oynamalar ve böyle bir durumla karşılaşıldığında kuralların belirlenmesi gibi daha çok bilişsel davranışsal ağırlıklı teknikler kullanılmaktadır (Wolfe, 1998).

Ancak bazı uygulamacılar çocukların cinsellikle ilgili yanlış mesajlar almalarından endişe duyduklarından doğrudan cinsellik üzerinde konuşmak ya da tartışmak yerine cinsel istismar durumunu fark edebilme ve kendini koruma üzerine odaklanırlarken bazıları ise doğrudan cinsellikle ilgili konuşulması gerektiğini ancak bu durumda istismarın fark edebileceğini öne sürmektedirler.

Verilecek beceri eğitimi programında dikkat edilecek en önemli ve hassas nokta ise öğrencilerde korku ve kaygıya neden olmadan, yanlış ve olumsuz bir cinsellik anlayışına neden olacak mesajlardan kaçınılmasıdır (Finkelhor, 1986).

2.8 Çocuk Cinsel İstismarının Çocuğa Etkileri

Bowlby'nin bağlanma teorisine göre cinsel istismar yaşayan bireyler deorganize bağlanma geliştirirler. Dezorganize olmuş bağlanma genellikle çocukluk çağı anksiyetesinin kaynaklarından olan korku dolu davranışlar olarak belirir.

Bu dinamik genellikle kognitif yıkıma ve ilişkilerde dengesizliğeneden olan disfonksiyonel ailede yaşamış olan çocuklarda gelişir. Çocuk, bakıcısının kendisine karşı negatif bir davranışı ile karşılaştığında buna karşı farklı tepki verme sürecine girer. Bu negatif tepki sürecinde geri çevrilme ve çatışma yaşanırsa çocuk bu negatif tepkiyi ya görmezden gelir ya da abartılı tepki sürecine girer ve bağlanma sürecinde anksiyete dolu tehlikeli stratejiler geliştirmeye yönelir. İstismar eden patolojik ebeveynlere karşı geliştirilen istenmeyen bağlanma şekli kişinin çocukluk dönemine ait travmatize anılarına blok koyması ile kişide yaşamını sürdürür.

Korkuyla ilişkili bu bağıllık şekli inkara neden olur ve her geri çevrilmede, kişinin ebeveyn olma sürecinde veya çözüme kavuşmamış her travmasında tekrar tekrar yaşanır. Dezorganize bağlanma çocuğun ayrılma bireyleşmede problem yaşamasına neden olur (İşler, 2008).

Küçük çocuklar normal olarak, karanlık korkusu gibi sıradan anksiyetelerini bilen, eğer iyi davranırlarsa gelecekte ödüllendirilecekleri şeklinde iyimser kompensatuar doyum hayalleriyle yatıştırırlar. Bu türden hayaller tehdit içeren durumlarda etkili bir biçimde iç rahatlatır.

Cİ uğrayan çocuklarda benzer düzenekleri kullanırlar. Sevgi dolu ilişkileri ve gelecek mutlulukları hayal ederler.

Ayrıca, gerçeği görmezden gelir veya çarpıtabilirler. Böylece bazı şeylerin olmadığına, cinsel olarak istismar edilenin güvendikleri anne veya babaları değil başka birisi olduğuna yahut olan bitenin o kadar da acı verici olmadığına kendilerini inandırabilirler (Glaser, 2002).

Çocuğun cinsel istismarı erken yaşlarda olduğunda örselenmenin kendisi ve ana, baba veya çocuktan sorumlu olan kişilerce yüzüstü bırakılma, kandırılma, ihanete uğrama nedeniyle olağan koruyucu hayaller daha fazla veya daha az kullanılabilir hale gelir. Hatta benliğin olgunlaşma sürecinin bazı yönleri ketlenebilir. Çocuklukta benliğin normal olgunlaşma süreci düşlemler çevresinde gelişir. İstismar bu sürecin bazı yönlerini ketleyebilir.

Benliğin hayaller sürecindeki bu türden kesintiler kendilik imgesinin bütünleşmesine bir engel oluşturabilir ve gelecekteki gelişim üzerinde yıkıcı etkiler doğurabilir, zedelenebilirliğe zemin hazırlayabilir (Prior, 1997).

2.8.1 Cinsel İstismara Uğramış Çocuklarda Aşağıdaki Belirtiler Ortaya

Çıkabilir:

- Cinsellik veya seks konularına anormal ilgi gösterme veya tamamen ilgisiz kalma
- Uyku sorunları veya kabus görme
- Depresyon veya aile fertlerinden/arkadaşlarından uzaklaşma
- Vücudunun kirli olduğu veya cinsel organ bölgesinde bir sorun olduğu gibi düşüncelere sahip olma
- Okula gitmeyi istememe
- Normalin dışında yaramazlık yapma/söz dinlememe
- Yaptığı çizimlerde, oynadığı oyunlarda cinsel tacizi andıran resimler/oyunlar
- Anormal bir şekilde agresif olma

2.9 Cinsel İstismarın Önemli Bir Alt Grubu: Ensest

Kanunen evlenmelerine izin verilmeyen iki kişi arasındaki cinsel ilişkiye ensest denir. Anne babadan biriyle, üvey baba da dahil olmak üzere akrabalarından biriyle, ebeveyn rolünü üstlenen ve üvey baba yerine geçen biriyle ensest ilişki söz konusu olabilir. Aile içi istismarda en sık rastlanan suçlu babadır. Ancak üvey babalar da istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur. Üvey babanın olması cinsel istismar için riski arttıran bir faktördür ve üvey baba ile olan cinsel istismarın daha ciddi olma olasılığı yüksektir.

Üvey baba ile yaşayan bir kız çocuk, biyolojik baba ile yaşayana göre altı kat daha fazla risktedir. Erkek çocukla annesi arasında heteroseksüel eylem olma olasılığı düşüktür (Gren,1996).

Aile içi istismar örüntüsü klinik ve klinik olmayan çalışmalarda farklılıklar gösterir. Klinik çalışmalarda kardeşler arası istismar sık değildir; ancak tarama çalışmalarında en az baba ile olan istismar kadar sık olduğu bulunmuştur. Daha az bildirilmesinin nedeni aile fonksiyonlarını daha az etkilemesi ve çocuk ebeveyn ensestine kıyasla daha az hasar oluşturması olabilir. Çocukluk cinsel istismarı riski evlilik sorunları olan, aile içi çatışmaların sık olduğu, ana bozukluk olan ve ebeveyn uyum sorunu olan ailelerde siktir. Ensestin yaşandığı bir aile evrensel olarak düzensiz ve işlevlerini yerine getiremeyen bir aile şeklinde tanımlanır. En sık tanımlanan örüntü, babanın güçlü konumunu kuvvet kullanarak ve baskı yolu ile elde ettiği, katı ve ataerkil bir aile yapısıdır. Anne baba arasındaki evlilik ilişkisi, bunların kendi anne babalarında da olduğu gibi güçlü değildir.

Aile sistemi dışı kapalıdır ve yabancılar Şüphe ile karşılanır. İstismar eden babalar aile içinde kontrolü ve gücü elinde bulundurduğunun bir göstergesi olarak şiddet de kullanabilirler.

Baba ve kız çocuk arasındaki cinsel aktivite evlilikte önemli sorunların oluşmasından sonra, babanın eşinden uzaklaşması ve kızına sadece bir cinsel haz nesnesi olarak değil, aynı zamanda duygusal bir yaklaşımla bakmaya başlamasından sonra gelişebilir. Anne bu alternatif düzenin gelişimi ile ilgili gizli işler çevirir ve görünen cinsel aktivite olayını görmezden gelmeyi tercih eder.

Anne kızına karşı duygusal yönden soğuk olabilir ve genel olarak aile duygusal iletişim açısından fakirdir. Böylesi aileler sıklıkla cinsel konuların açıkça tartışılmasında ahlaki tabulara güçlü bir şekilde bağlı ve katıdırlar. Öte yandan annenin baskın olduğu, babanın pasif olduğu bir başka örüntü de bildirilmiştir. Bu babalar sadece çocuk ile istismar ilişkisinde kendilerini güçlü hissetmektedirler. İstismarın olduğu tüm ailelerde her tip ebeveyn yapılanmasında belirgin bir güç dengesizliği vardır. İstismarın olduğu ailelerde sosyal izolasyon sıklıkla görülür. İstismar eden bir baba tipi olarak 'endogamik tip' baba tanımlanmıştır. Bu babalar, cinsel açıdan engellendiklerinde evlilik dışı ilişkiler peşinde koşmak yerine kendi çocuklarına yönelirler (Baker, 1985).

Çocukluk cinsel istismarında alkol veya madde kullanımı yanı sıra suçluluk oranı ve antisosyal davranışlar (özellikle baba da) yüksek bulunurken annede depresyon oranı yüksektir. Cİ olgularında alkolün, taciz eden tarafından sıklıkla kullanıldığı ve istismarı tetikleyen önemli bir etken olduğu bildirilmektedir. Çocukluk ya da ergenlik döneminde cinsel istismara uğramış kişilerin istismarcı konuma geçebildiklerini aktaran yayınlar vardır. Ensest yaşanan ailede bu tabunun bozulması ile istismar davranışının tekrarı arasındaki ilişki ve kuşaklar arası aktarımdan söz edilmektedir. Ensestçi çoğu babanın ensest kurbanı olduğu, enseste maruz kalan çoğu kadının da çocuklarını ensestden koruyamayan anneler oldukları bildirilmektedir (Parke, 1995).

2.10 Akran İstismarı

Okullarda öğrenciler arasında yaşanan akran istismarı yakın tarihlere kadar tüm dünyada “büyümenin doğal bir parçası” olarak değerlendirilirken son yıllardaki araştırmalar akran istismarının yıkıcı etkilerini daha net ve çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur.

Bu alanda yapılan geniş çaplı araştırmalar sonucu, akran istismarının tanımı, boyutu, ülkelere, okula ve eğitim sistemine göre farklı görünüşleri, akranlarını istismar eden ve akranları tarafından istismar edilen öğrencilerin özellikleri, bu davranışın kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklı görülme şekilleri gibi bir çok alanda çok değerli bulgulara ulaşılmıştır (Güvenir,2005).

Ne yazık ki bu sorun ülkemizde henüz tam anlamıyla tanımlanabilmiş dahi değildir. Bu alanda yapılan ilk araştırmalara 1970’lerin başında rastlanmaktadır. Dan Olweus tarafından 1970 yılında gerçekleştirilmiş olan araştırma, günümüzde akran istismarı sorunları üzerine yapılan birçok çalışmaya öncülük etmiştir.

1980’lerin sonu ve 1990’ların başında Japonya, İngiltere, Hollanda, Kanada, USA ve Avustralya gibi ülkelerde akran istismarı ve yıkıcı sonuçları üzerine birçok araştırma projesi yürütülmüştür.

Bu araştırma projelerinin katkılarıyla ülkelerin kendi okul kültürlerine uygun önleme ve müdahale programları geliştirmeleri mümkün olmuştur.

Günümüzde akran istismarı; bir bireyin/grubun bir bireye yönelik olarak uyguladığı, tekrarlayıcılığı ve sürekliliği olan, gücün sistematik olarak kötüye kullanılmasını içeren, zarar verici ve incitici saldırgan davranışı olarak tanımlanmaktadır.

Akran istismarı farklı türde davranışlarla karşımıza çıkabilmektedir. Akran istismarını tanımlarken sözü geçen davranışın;

- Doğrudan ya da dolaylı,
- Fiziksel ya da sözel olması, istismarın türünü belirler.

Doğrudan akran istismarı davranışında, istismarcı ile kurban karşı karşıyadır. “Ad takma” en sık görülen doğrudan akran istismarı şeklidir. Ad takmanın nedeni bireysel özellikler olabileceği gibi öğrencinin etnik kökeni, uyuğu, ırkı, cinsel yönelimi, bazı kısıtlılıkları ya da özürleri olabilir.

Dolaylı akran istismarında ise kurban hakkında söylentiler yayma, gruptan dışlama, oyuna almama, aşağılayıcı mektup, mesaj gönderme gibi davranışlar görülür.

Akran istismarının fiziksel ya da sözel olması istismar davranışının içeriğini belirler. Bu anlamda ad takma ‘sözel içerikli’ doğrudan akran istismarı davranışı olarak da tanımlanabilir. Sözel içerikli diğer akran istismarı davranışları içinde laf atma, aşağılama, söylenti yayma, saldırgan ifadeler kullanma, tehdit etme ve benzeri davranışlar sayılabilir.

Tekmeleme, vurma, istemediği davranışları yapmaya zorlama, sıkıştırma, zorla cep harçlığını ya da eşyalarını alma ise fiziksel içerikli akran istismarı davranışlarından bazılarıdır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve günlük yaşamın önemli bir parçası hâline gelmesi sonucunda öğrenciler, internet ve mobil iletişim araçlarını sıklıkla kullanmaktadırlar. Bu durum yeni bir akran istismarı şeklinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnternet siteleri, e-posta ve cep telefonu mesajları yoluyla yapılan akran istismarı giderek yaygınlaşmaktadır.

Okulda şiddet çok genel bir kavramdır ve somut olarak tanımlanamayan bir sorun ile mücadele etmek gerçekten de çok zordur. Öncelikle bunun sınırlarının çizilmesi, sıklığının niteliğinin belirlenmesi, bu konuda ortak bir dilin oluşturulması gerekmektedir.

Durum belirlemesi, etkili bir önleme ve müdahale programının yapılandırılması için bilgi birikimi oluşturmanın ilk aşamasıdır. Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmalar henüz son derece sınırlı düzeydedir (Güvenir, 2005).

Tüm dünyadaki araştırmacılar tarafından her 7 öğrenciden 1'inin akran istismarına uğradığı kabul edilmektedir.

2.10.1 Akran İstismarının Okula Ait Nedenleri

Okulun sosyal yapısı, öğrenci davranışlarını denetleme ve izlemeye yönelik çalışmaları akran istismarı sorunlarının sıklığı ve çeşitliliği açısından önemli bir rol oynar.

Müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin akran istismarına neden olabilecek bireysel ve ailesel faktörler üzerinde kontrol sahibi olmamalarına karşın akran istismarını azaltmak için denetimi artırmaları, gerekli önlemleri almaları ve okulun havasını olumlu yönde değiştirmeleri mümkündür.

2.10.2 Akran İstismarının Yol Açtığı Sorunlar

Okullarda akran istismarının sonuçları üzerine yapılan araştırmalar akranları tarafından istismar edilen öğrencilerin diğerleri ile karşılaştırıldığında çarpıcı bir şekilde daha çok ruhsal rahatsızlıklara ve sosyal uyum sorunlarına sahip olduklarını ve yüksek düzeyde psikolojik stres ve fiziksel hastalık belirtileri gösterdiklerini ortaya koymuştur.

Akran istismarı davranışı gösteren öğrencilerin birçoğu ise bu davranışlarını yetişkinliğe taşırlar. Bu davranışlar ileride suç davranışlarına dönüşebilir. Bu nedenlerden ötürü, okullarımızda akran istismarını durdurma konusunda ciddi önlemler alınması gerekmektedir (Friedrich,1994).

2.10.3 Akran İstismarı İçin Okullar Neler Yapabilir?

Yapılan araştırmalar akran istismarı önleme programlarının öğrenciler arası akran istismarını iki yıl içinde ortalama %50'ye varan oranda azalttığını göstermektedir. Bu oran etkili bir uygulama ve tüm okulun katılımıyla %80'e kadar tırmanmaktadır.

Sınırlandırılmış bir önleme çalışmasının bireysel olarak öğrencileri destekleyebildiği ancak geniş bir çerçeveden bakılınca etkili olmadığı ortaya çıkmıştır.

Akran istismarını önlemeye yönelik olarak, sadece öğrenci ya da sınıf düzeyinde önlemler almak yerine alınacak önlemlere; okul idaresi, öğretmen, öğrenci, veli ve personel de dahil edilmelidir.

Okul düzeyinde önleyici yaklaşımlarda; akran istismarı önleme ve müdahale amaçlı protokollerin hazırlanması, tüm okul personelinin akran istismarı karşısında fikir birliğine varması, eğitimcilerin eğitimi temel stratejiler olmalıdır.

Sonuç olarak, okullardaki akran istismarı ve yol açtığı sorunlarla ilgili yeterli ve güvenilir bilgi birikimi oluşmaktadır. Bu sorunla mücadele etmenin yolları yapılan araştırmalarla belirlenmiş ve etkinliği ispatlanmıştır. Her okulun bu sorunlu davranışla mücadele etmek için hazırladığı ve tüm okulun katılımı ile uyguladığı bir akran istismarını önleme programının olması ana hedef olmalıdır. Bu sayede mevcut sorunlarla daha etkin şekilde başa çıkılabileceği gibi yeni gelişecek olayların da önü alınmış olacaktır.

2.11 Okullarda Çocuk İstismarı İçin Risk Faktörleri;

Değişik faktörler çocuklarda değişik tür ve boyutlarda istismara neden olabilmektedir. En önemli faktör, yapılan davranışın istismar olup olmadığının bilinmesidir.

Bu ise toplumdan topluma, kültürden kültüre ve aileden aileye değişebilmektedir.

Değişen kültür yapısına örnek verecek olursak; sakat çocuk, evlilik dışı doğan çocuklar, bazı toplumlarda kız çocuklar, hızlı sosyo kültürel değişim içinde büyüyen çocuklar, savaşın olduğu ülkedeki çocuklar, gebe annenin diğer çocuğu, anne babasından daha iyi eğitim alan çocuklar, ıssız veya ekonomik sorun yaşayan aile çocukları, standart barınma koşullarına sahip olmayan ailelerin çocukları, çok çocuklu ailenin çocuğu, çok genç anne, üvey ebeveynle yaşayan çocuk, eğitimsiz, alkol, uyuşturucu bağımlısı ebeveyn, aile içi geçimsizlik, kendisi de istismar örmüş kişinin çocuğu, ailede ruhsal hastalık öyküsünün olması, istenmeyen gebelik sonrası doğmuş çocuk istismara aday çocuktur (Polat, 2000).

Son zamanlarda dünyada ekonomik krizler refah yaşam düzeyinin azalması ile birlikte bir çok sorun ortaya çıkmıştır.

En önemlisi de güç koşullar altındaki çocuklardır. Bu çocuklar fiziksel, duygusal ve cinsel istismara maruz kalmakta, uyuşturucu madde kullanımına alışmaktadır.

2.11.1 Eğitimde Çocuk İstismarı Ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri

İstismar, toplumun birçok kesiminde görüldüğü gibi eğitim kurumlarında da karşımıza çıkmaktadır. Eğitimde, istismar türlerinden karşımıza en çok, fiziksel istismarın çıktığını ya da daha çok fiziksel istismarın araştırıldığını görmekteyiz.

Dayak, eğitim sistemimizin yasal çerçevesine aykırı, ancak yaygın olarak uygulanan bir yaptırım ve disiplin aracıdır denilebilir.

Eğitim politikamızın üst düzeydeki sorumlularının dayığa karşı, genelge yayınlama gereksinimlerinden, basına ve literatüre yansıyan örneklerden, özyaşam öykülerinden, öğretmen ve öğrencilerin anlattıklarından da okullarda dayığın sürüp gittiği görülmektedir. Son zamanlarda, özellikle 2009-2010 ders yılının ikinci döneminde, okullarda şiddet olaylarının arttığını hepimiz görmekteyiz. Gerek öğrencinin öğrenciye, gerekse öğretmenlerin öğrencilere fiziksel şiddet davranışları, yazılı ve görsel medya organlarına konu olmaktadır.

Tan'ın (1994), bu konudaki araştırmalarında, birçok kültürde, acı vermek kastıyla fiziksel ceza uygulamalarının güç, dayanıklılık ve uyum sağlamak açısından yararlı görüldüğü; çocuğun içgüdüsel ya da kendine zarar verebilecek davranışlara doğuştan eğilimi bulunduğu, antisosyal davranışların fiziksel cezaya yada tehdidine başvurmadan denetlenemeyeceği görüşünün hayli yaygın olduğu belirtiliyor.

Ayrıca bu açıdan gençlerin, bazen kendinden yaşlılardan çok farklı düşünmediği de ortaya çıkıyor.

A.B.D.'de ana-babaların çoğu bedensel ceza uyguladığı gibi, bedensel cezadan yana olan ana-babaların oranının son yıllarda değişme göstermediği görülüyor. Araştırmalar genellikle öğretmenlerin de bedensel cezadan yana olduklarını, ayrıca bu tutumlarında süreklilik bulunduğunu gösteriyor.

Dayağın çözümlediğinden fazla, sorun yaratıcı bir uygulama olduğu yıllardan beri mesleki ve bilimsel yayınlarda ve medya iletilerinde de izlenmektedir.

Kültürümüzde dayak dinsel, kırsal, geleneksel öğelerle pekiştirilen ve yaygın olarak kabullenilen bir yaşam pratiğidir. Bu yüzden de “dayak yiyen kişinin bunu hak ettiği” gibi açıklamalara her kesimden insanın başvurduğu görülüyor.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de dayağın, disiplin kuruluna göndermek, not kırmak, veliye bildirmek gibi cezalara tercih edilebildiği; “şikayete değmez” bulunduğu izleniyor. Bu nedenle eğitimde dayak konusu geniş toplumsal- kültürel çerçevede ele alındığında kimi olumsuz sonuçlarının hafiflediğini düşünmek mümkündür.

Türk toplumunda otoriteye saygının bir toplumsal norm olduğunu vurgulayan kimi yazarlar ana-baba ve öğretmenin otorite sağlamakla kullandığı baskı yöntemlerinin yetişkin ve çocuklar tarafından benimsenerek geldiğini, kişilik bozukluklarının da örneğin, Amerikan toplumundakinden farklı bir takım süreçler içerdiğini belirtiyorlar. Yörükoğlu’na göre de “geleneksel ailelerimizde ana-babalar dayağı serbestçe kullanır ve bundan suçluluk duymazlar. Bu öylesine yaygındır ki, çocuklar bunu yaramazlık ve kötü davranışın bedeli olarak kabullenirler (Tan,1994).

Çocuklar kreşler, yuvalar, bakım evleri ve okullar gibi eğitim kurumlarında şiddete uğrayabilirler. Bu şiddet diğer yerlerdekilerine benzer olarak duygusal, fiziksel ya da cinsel istismar biçiminde olabilir. Duygusal istismarın sıklığı konusunda kesin veri bulunmamaktadır, fiziksel ya da cinsel istismarda olduğu gibi nesnel bulguların olmayışı tanıyı güçleştirmektedir. Fiziksel istismar okullarda cezalandırma yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır.

Fiziksel istismar tanımının içine dayığa ek olarak, sarsma, çimdikleme, kulak çekme, iğne batırma, rahatsızlık verecek pozisyonda uzun süre durmaya zorlama, ceza olarak aşırı egzersiz yaptırma vb. davranışlar da girmektedir.

Fiziksel istismara erkek çocuklar daha fazla maruz kalmaktadırlar. Erkek öğretmenlerin de fiziksel cezalandırmaya daha sık başvurduğu görülmektedir.

Bu, geleneksel kültürde babanın evdeki otoriter tutumunun okula taşınması olarak yorumlanabilir (Beyazova ve Şahin, 2001). Toplumdaki yaygın kanının aksine araştırmalar eğitimde fiziksel cezanın başarılı olmadığını; övgü, ödüllendirme gibi olumlu güdülemelerin daha etkili olduğunu göstermektedir.

Fiziksel ceza öğrencinin okuldan korkmasına, özgüvenini yitirmesine neden olurken, davranışı daha kötüleştirmekte, saldırgan ve yıkıcı tutumları artırmaksa, sınıf düzenini bozma, eşyalara zarar verme, öğretmenlere karşılık verme, yalan söyleme gibi olumsuz davranışları artırmaktadır. İstenmeyen davranışı değiştirme konusunda fiziksel cezanın etkisi geçicidir.

Bir süre sonra yinelenen olumsuz davranışta sonuç alabilmek için giderek cezanın şiddetinin artırılması gerekir (Beyazova ve Şahin, 2001).

Türk toplumunda gençlerin tutumlarını inceleyen Kağıtçıbaşı, Türkiye’de otoriteye baş eğme davranışının toplumsal normlardan kaynaklandığını belirtmektedir.

“Otoriteye karşı itaat göstermek, geleneksel Türk ahlak ve terbiyesinin kurallarındandır, yani bir toplumsal normdur ve iyi yetişmiş olmanın göstergesidir. Otorite mevkiinde bulunanlar (ana-baba, öğretmen, v.b.) çoğunlukla mevkilerinden dolayı otoritelerini haklı gösterebilecek durumdadırlar” (Gözütok, 1993).

Otoriteye sorgulanmasız itaat eden birey yetiştirme yaklaşımları ve bunun uzantısı olan okullarda dayak uygulamaları, çağdaş eğitim amaçlarına ulaşmada önemli bir engeldir. “çocuğa kötü davranma Türkiye’de temel bir sorun olarak pek konuşulmaz.

Bu durum, iki biçimde yorumlanabilir: 1. Türkiye’de çocuğa kötü davranma olarak nitelendirilebilecek bir sorun yoktur.

2. Türkiye’de bu konuda bir duyarlılık yoktur ve dolayısıyla sorunun varlığını veya yokluğunu gösterecek yeterli veri toplanmış değildir (Cüceloğlu, 1991).

Öner'e (1996) göre bedensel cezanın kullanımı birçok soruna yol açmaktadır. Bedensel cezaya başvuran kişi aslında onun neden olabileceği sorunların farkında değildir. Bunlardan en önemlisi, dayak atan cezalandırıcı bir öğretmenin çocuk tarafından uzak durulması, kaçılması gereken bir kişi olarak algılanmasıdır.

Uzak durma ve kaçma değişik biçimlerde anlatım bulur; okuldan kaçma, diğer öğrencileri suçlama, kendini hasta hissetme, dikkatini toplayamama gibi.

En kötüsü de öğrencinin kendisine acı veren bir ortamdan uzak kalabilmek için okulla ilişkisini kesmeye kalkışmasıdır. Bu da eğitimin amaçlarıyla çelişir. Öğretmenden, sınıftan ya da okuldan uzak olmayı yeğleyen bir öğrenci özgürce öğrenemez, zihinsel merakını karşılayamaz veya bilgi edinmenin keyfini alamaz. Eğitim ortamı onun için acı kaynağı olur.

Fiziksel istismar aynı zamanda psikolojik etmenleri de içerir, istismarın psikolojik etki ve doğurgularının genellikle daha çok üstü örtülüdür. Psikolojik değerlendirme yapılmadan belirlenmesi güçtür. Çocuğa verdiği potansiyel zarar örtüktür. Buna bağlı olarak fiziksel ve duygusal kötü muamelenin psikolojik doğurguları hemen ortaya çıkmayabilir. Bunun yerine etkileri çoğalma ve yığılma eğilimindedir. Bu ortaya çıkış belki de yetişkinlik dönemine kadar gündeme gelmeyebilir (Öner, 1996).

Öğrencilerin okulda fiziksel olarak cezalandırılması, yasa ve yönetmeliklerimizle de engellenmeye çalışılmaktadır. Öğrenciye fiziksel zarar veren öğretmenin maaş kesilme, uyarı gibi cezalar alabileceği 4357 sayılı yasanın, 6. maddesinin bendinde, 1702 sayılı yasanın 20 ve 22. maddelerinde de açıkça belirtilmektedir.

Aynı yasanın 27. maddesi gereğince öğrenciye cinsel tacizde bulunan öğretmen meslekten çıkarılma ile cezalandırılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinde de öğrencilerin bir başkasının iffet ve namusuna tecavüz etmeleri, kişilere eziyet etmeleri ve işkence yapmaları örgün eğitim dışına çıkmayı gerektiren davranışlardan biri olarak belirtilmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 414-417. maddeleri de çocukların namusuna saldırı olması durumundaki ağır hapis cezalarını tanımlamaktadır (Beyazova ve Şahin, 2001).

Bütün bunlara karşın, yapılan çalışmalar çocuğa karşı şiddetin engellenmesinde yasa ve yönetmeliklerin yetmediğini, önemli olanın toplumun bu konudaki düşünce ve tutumları olduğunu göstermiştir.

Ülkemizde okullarda uygulanan fiziksel cezanın boyutları kesin olarak bilinmemektedir. Yapılan az sayıda çalışmada okullardaki çocukların % 50-75'inin değişen derecelerde fiziksel cezaya uğradıkları gösterilmiştir (Beyazova ve Şahin, 2001).

Çocuk istismarını önlemek gerçekten güç bir konudur. İstismarı önleme çalışmalarını bireysel, toplumsal ve evrensel koruma olarak üçe ayırmak mümkündür. Bireysel koruma, istismara uğrayan çocukların erken tanısı, uygun tedavisi ve izlemine içerir.

İstismara uğrayanların etkin tedavisi, bu çocukların erişkin dönemlerinde istismar uygulama risklerini azaltacaktır. İstismar edenlerin ise yalnız cezalandırılmaları değil tedavi ve rehabilite edilmeleri de gerekir. Toplumsal koruma, riskli grupların saptanmasına yönelik olmalıdır.

Evsizlik, işsizlik, madde bağımlılığı, alkolizm, aile içi şiddet ve ailede psikiyatrik hastalık çocuk istismarına yol açan risk faktörlerinin başlıcalarıdır. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar sık olarak istismara uğrar. Hatta bunların önemli bir kısmı evde istismara uğradığı için sokakta yaşamayı tercih ediyor olabilir.

O halde bu riskli grupları bilmek ve bu grupları öncelikli olarak ele almak gerekmektedir. Evrensel koruma ise dünyadaki tüm çocukları kapsamaya yönelik olarak gerçekleştirilebilir.

Bu koruma biçiminde düzenli sağlık bakımı, annenin eğitimi, ev ziyaretleri, aile planlaması, yoksulluk ve işsizlik ile savaşımla önem kazanır (Ayvaz ve Aksoy, 2004).

2.11.2 Okullarda İstismarının Nedeni

Okulda öğretmenin kişilik bozukluğu, kalabalık sınıflar, sosyal baskılar ve disiplin yöntemi olarak dayanın kabul görmesi gibi nedenler şiddete yol açmaktadır. Bunlara ek olarak zihinsel ya da bedensel özür, hiperaktif ya da uyum güçlüğü çeken çocuklar şiddete daha sık maruz kalmaktadır.

2.11.3 Okulda Öğrencilerin Yöneticiler ve Öğretmenler Tarafından İstismarı

Türk aile ve eğitim sistemine bakıldığında bu sistemlerin genelde baba erkil, otoriter kısıtlayıcı, aşırı koruyucu ve kontrol edici olduğu çocuğun bas eğici, pasif kurallara uygun davranışlarının ödüllendirilirken, aktif ve atılgan davranışları da cezalandırılmaktadır. Eğitim sistemi çocuğa yönelik kötü muameleyi saptama ve yardım etmede öncelikli kurumlar olarak görülürken kimi zaman da bu kurum ve çalışanları da kötü muamele ya da duygusal istismara neden olabilmektedirler.

Duygusal istismara yol açan davranışları Hyman (1986) şöyle sıralamaktadır; Çocukla alay etme, aşağılayıcı ses tonu kullanma, ders dışı faaliyetlerden men etme, başarısızlığı eleştirme, isim takma, okul sonrası ceza olarak ders yaptırma, diğer öğrencilerin çocuğu aşağılamasına göz yumma, vurma, çimdikleme, kulak çekme, öğrenciye bir şeyler fırlatma v.s. (Erkman, 1991).

Kozcu ve Zeytinoğlu (1990) tarafından yapılan araştırma sonuçları da öğretmenlerin çocuklara yönelik kötü muamele olaylarının üçte birinden sorumlu olduklarını belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra, Erkman ve Alantar tarafından ergenlerle yapılan araştırma sonuçlarında, duygusal istismar ve kötü muameleyle maruz kalan çocukların bu durumu yaşamayanlara göre depresif duygularının yüksek, benlik duygularını gelişmemiş, duygusal dengelerinin daha zayıf olduğu ve kaygı düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erkman, 1991).

Erkman ve Alantar'ın uzmanlardan aldıkları yanıtlarda Türkiye'de çocuk ve gençlerin ev ve okul ortamında istismara yol açan başlıca davranışlar şöyle sıralanmıştır;

1. Çok sıkı ve katı otorite
2. Dayak
3. Aşırı koruyuculuk ya da eleştiri
4. Sosyal ilişkiler geliştirmede kısıtlama
5. Yasa uygun sorumluluklar vermeme
6. Aşırı ilgi ya da ilgisizlik

Okullarda çocuklar çok kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayağın kabul görmesi ya da öğretmenin kişilik yapısına bağlı olarak şiddet görebilmektedir. Çocuklar kreşler, yuvalar, bakım evleri ve okullar gibi eğitim kurumlarında şiddete uğrayabilirler. Bu şiddet diğer yerlerdekine benzer olarak duygusal, fiziksel ya da cinsel istismar biçiminde olabilir.

Duygusal istismarın sıklığı konusunda kesin veri bulunmamaktadır, fiziksel ya da cinsel istismarda olduğu gibi nesnel bulguların olmayışı tanımı güçleştirmektedir (Topçu,1997). Çocuğa kası şiddeti uygulayan genellikle tanıdığı, evi, okulu, işyeri gibi yakın çevresinde bulunan erişkinlerdir. Aile içi şiddet çocuğa anne, baba ya da evdeki diğer büyükler tarafından, okulda şiddet ise öğretmenler, yöneticiler ve diğer görevliler tarafından uygulanmaktadır (Şahin ve Beyazova, 2001 akt: Milli Eğitim Dergisi, Sayı:151).

Okullarda kimi zaman öğretmenler, kimi zaman yöneticiler ya da evlerde aileler tarafından çocuğa iki tur ceza yöntemi uygulanmaktadır. Birincisi psikolojik cezadır. Bu çocuğu aşağılayıcı suçlayıcı ve azarlayıcı şeklinde verilir. İkincisi de fiziksel cezadır. Bu da çocuğun haklarından yoksun bırakılması, dayak atma, soyutlama (evden, dersten kovma, eve, derse almama), alay etme, küçük düşürme, başkalarıyla karşılaştırma, utandırma, aşırı eleştirme gibi cezalardan oluşur (Aldemir, 1997).

Poole ve arkadaşları'na, (1991) göre de çocuklar, sadece aile içinde değil, kreşler, yuvalar, bakım evleri ve okullar gibi eğitim kurumlarında da şiddete uğrayabilmektedirler. Bu şiddet diğer yerlerdekilere benzer olarak duygusal, fiziksel ya da cinsel istismar biçiminde olabilir. Fiziksel istismar okullarda cezalandırma yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır.

Fiziksel istismar tanımının içine dayağa ek olarak, sarsma, çimdikleme, kulak çekme, iğne batırma, rahatsızlık verecek pozisyonda uzun süre durmaya zorlama, ceza olarak aşırı egzersiz yaptırma vb. davranışlar da girmektedir Wessel'de, (1980), fiziksel istismara, erkek çocukların daha fazla maruz kaldıklarını, erkek öğretmenlerin de fiziksel cezalandırmaya daha sık başvurduğu belirtmektedir.

Bu, geleneksel kültürde babanın evdeki otoriter tutumunun okula taşınması olarak yorumlanabilir (Akt: Milli Eğitim Dergisi, 2001, Sayı: 151). Fiziksel şiddet (istismar) kapsamında itme, tekmeleme, tokatlama, tehlikeli aletle saldırma, tebeşir fırlatma, saç-kulak çekme, ayakta tutma, bedene kaba saka yapma gibi davranışlar yer almaktadır. Sözel şiddet (istismar) kapsamında ise ad takma, alay etme, iğneleyici söz söyleme, takılma, laf atma, hakaret-küfür etme, tehdit etme, kızma, dedikodu yayma bulunmaktadır.

Duygusal şiddet (istismar) kapsamında gruptan dışlama, görmezden gelme, küçük düşürme, ayrımcılık yapma, baskı yapma, fazladan ev ödevi verme, eşyasına zarar verme davranışları gerçekleştirilirken;

Cinsel şiddet olarak da cinsellik içeren sözler söyleme, sarkıntılık etme, elle rahatsız etme, sıkıştırma vb. davranışlar sergilenmektedir (M.E.B. 2006, Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı).

Fiziksel şiddetin (istismar) nedenleri arasında ise; geleneksel eğitim anlayışının şiddeti bir disiplin aracı olarak görmesi, sınıf sayılarının kalabalık olması, yönetim ve öğretmenler arasındaki çatışmalar, yöneticiden kaynaklanan sorunlar, Okul-aile iletişimindeki yetersizlik, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecek ortamlara sahip olamaması, olumsuz öğretmen tutumları, disiplin yöntemleri konusunda öğretmenin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaması gibi nedenler de şiddet olasılığını arttıran faktörlerdendir (M.E.B. 2006, Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı).

Şiddetle karşılaşan çocukta çeşitli sakatlıklar ortaya çıkabilir. Kırıklar, beyin kanamaları, iç organ yaralanmaları sonucu ortopedik sakatlıklar, felçler, havale, zeka özürlü, çeşitli organ yetersizlikleri gelişebilir. Bu hasarların çok ağır olması durumunda olum ortaya çıkar. Yasamı kurtulanlarda ise depresyon, kaygı bozukluğu, sosyal uyumsuzluk vb. gibi ruhsal sorunlar gelişebilir. Bu kişilerde uyuşturucu bağımlılığı, suça ve fuhşa yatkınlıkta artış olduğu gösterilmiştir. Zeka özürlü ya da ruhsal örselenme sonucu bu çocuklarda genellikle okul başarıları düşüktür. Dayak çocuğun bilişsel gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Fiziksel cezalandırmayla terbiye edildiği düşünülen çocuklar, kaba gücün sorunları çözmek için etkin bir yöntem olduğuna inanarak büyürler ve erişkin yaşlarda kendileri de başka çocukları istismar eden erişkinlere dönüşebilirler, böylece istismar olayları kuşaktan kuşağa şurup gider (Şahin ve Beyazova, 2001, Akt: Milli Eğitim Dergisi, Sayı:151).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu yıl eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi ve azaltılması için bir eylem planı hazırlanmıştır.

Söz edilen plan, 24.03.2006 tarih ve 2006/26 sayılı “Okullarda şiddetin Önlenmesi Genelgesi” çerçevesinde uygulamaya konacaktır. Ulusal eylem planı ; (I)Yönetim süreçleri, (II)Öğretmenler ve Yöneticiler, (III)Öğrenci, (IV)Okul ve yakın çevresi ve (V) Aile müdahale alanı olmak üzere beş müdahale alanını içermektedir.

Düzenlenen eylem planına göre; öğretmenler ve yöneticiler, eğitim ortamlarında yaşanan şiddetin mağduru ya da kaynağı olabilmektedir. Bu nedenle, eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi açısından yürütülecek faaliyetlerin odağına öğretmen ve yöneticilerin yerleştirilmesi gerekmektedir.

Öğretmen ve yöneticiler, eğitim ortamlarında öğrenciler için önemli bir rol modelidir. Bu açıdan öğretmen tutum ve davranışları şiddetin önlenmesi ve azaltılmasında anahtar konumdadır.

2.11.4 Okullarda Yaşanan Çocuk İstismarına Karşı Psikolojik Danışmanlar Neler Yapabilir?

- Alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukları okullarda, konunun uzmanı psikolojik danışmanlar tarafından öğrencilere, öğretmenlere ve aileye eğitim programları düzenlemek.
- Çocuğa inanılmalıdır. Tedavi süresince kendisine inanıldığını ve kendisine yardım için birinin bulunduğunu bilmelidir.
- Kabul etmelidir. Kendini suçlamayan, yargılamayan ve olaya önyargıyla bakmayan biriyle konuşması önemlidir.
- Sosyal ilişkilerden soyutlanmışlarsa çözümler bulmaya çalışılmalıdır.
- Uğradıkları mağduriyetin kalıcı olmadığına dair bilgi verilmeli, kendilerini değerli, saygın, sevgiye layık oldukları duygusunu geliştirmek için yardım edilmelidir.
- Aşırı yetkeci, tepkisiz veya katı davranılmamalıdır.
- Sorular utangaçlık veya çekingenlik göstermeksizin sorulmalıdır.

2.12 Psikolojik Danışmanların İstismar Taciz Gibi Durumlara Yönelik Nasıl Davranmalı, Ne Yapmalı? İstismarın Önlenmesi İçin Neler Yapılabilir?

- Kitle iletişim araçlarında ana-babanın konu hakkında bilgilendirilmesi.
- Kitle iletişim araçlarıyla çocukların bilgilendirilmesi: Masallar, çizgi filmler, çocuk filmleri.
- Çeşitli kampanyalarla bu konuda hassasiyet arttırmak ve konuyu daima gündemde tutmak.

2.13 Türkiye'deki Okullarda Cinsel İstismar Yaygınlığı

Türkiye Kamu-Sen'e bağlı Türk Eğitim-Sen'in yaptığı ve Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinde yer alan muhtelif illerdeki bin 136 ilköğretim okulunun 7. ve 8. sınıf öğrencisinin katıldığı anket, öğrenciler arasındaki taciz oranının % 92'lere çıktığını ortaya koydu.

Türk Eğitim-Sen Samsun 1 No'lu Şube Başkanı Levent Kuruoğlu, %92'ye çıkan taciz oranının 'skandal' olduğunu dile getirerek, okullarda yaşananların Türk eğitim sisteminin çöktüğünün delili olduğunu savundu. Özellikle bunun sonucunda şiddet ve cinsel istismarın arttığını dile getiren Kuruoğlu, biran önce önlem alınması gerektiğini vurguladı.

Türk Eğitim-Sen'in bin 136 ilköğretim okulunda yaptığı anketin sonuçları ise şöyle:

"Öğrenciler arasındaki sözlü, fiziksel ve cinsel taciz oranı %92, öğrencilerle eğitim kurumu arasındaki ilişkiler açısından karşılaşılan taciz (kurumsal olana yönelik, kurumsal olanı temsil edenlerce yapılan) oranı %8, öğrenciler arasında görülen taciz türlerine bakıldığında; sözlü tacize maruz kaldıklarını ifade edenlerin oranı %47, fiziksel tacize maruz kalanların oranı %26 ve cinsel tacize uğradıklarını belirtenlerin oranı %27, cinselliğe ilişkin tacize bakıldığında;

Erkeklerin kızlara yönelik davranışlarını temel alan cinsel taciz %53, hem kızlara hem de erkeklere yönelik cinsellik içerikli davranışları temel alan cinsel taciz %34, kızların erkeklere yönelik davranışlarını temel alan cinsel taciz oranı ise %13, erkeklerin kızlara yönelik davranışlarını temel alan cinsellik içerikli taciz türleri arasında en çok rahatsızlık duyulan, ayıplanan; %50 ile sarkıntılığa yönelik kaba davranış ve temaslar. Bunu, %19 ile etek kaldırma, eteğin altından bakma, %13 ile cinsellik içeren açık saçık konuşmalar, fıkralar, laf atma ve ahlaksız teklifler, %5 ile de elle temas yapılmaktaydı.

Kızların erkeklere yönelik davranışlarını temel alan cinsel içerikli taciz türlerinde en çok rahatsızlık duyulan %51 ile erkeklerle ilişkilerinde çok yüz göz olmaları, %33 ile istenmeyen fiziksel ve cinsel temas, %6 ile açık saçık konuşmalar ve kızların eteklerini kısaltması ve %4 ile açık saçık giyinmeleri" (Şahin, 2001).

2.14 K.K.T.C' deki Okullardaki Çocuk İstismarı Yaygınlığı

K.K.T.C genelinde fiziksel istismara uğrayan çocukların %17'sinin ağır istismara, %26'sının hafif ve %57'sinin de istismara uğramayan çocukların oluşturduğu ortaya çıktı.

Doç. Dr. Mehmet Çakıcı, Doç. Dr. Ebru Çakıcı, Psikolog Özsel Tatlısu ve Uzman Psikolog Alihan Aksoy tarafından yapılan ve yayınlanan çalışma, ülkemizde çocuk istismarının bir sosyal sorun olduğunu açıkça gösteriyor.

KKTC genelinde çıkan sonuçlara göre, psikolojik istismara uğramayan çocukların sadece %24 olduğu vurgulanıyor. Anket sonuçlarına göre psikolojik istismara uğrayan çocukların %50'sini hafif ve %26'sını da ağır istismara çocuklar oluşturuyor.

15 Ekim -15 Kasım 1996 tarihleri arasında Eğitim Bakanlığı'na kayıtlı 2513 öğrenci üzerinde yapılan ve tüm lise 2. sınıf öğrencilerini kapsayan araştırmanın sonuçları, ülkemizde çok ciddi anlamda çocuk istismarının olduğunu açıkça belgeliyor.

Kuzey Kıbrıs'ta çocuk istismarıyla ilgili yapılan çalışmalar, Milli Eğitim Kültür ve Spor Bakanlığı Genel Orta Eğitim ve Mesleki Eğitim Dairelerine bağlı liselerin tümünde çocuk istismarının, madde kullanımına etkisini de ortaya koyuyor.

Çocuk istismarının, çocuğa bakmakla yükümlü kişinin (öğretmeni, annesi vs.) 18 yaşını doldurmamış çocuğun fiziksel, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde 'kaza dışı' zarar vermek olduğunu açıklayan Doç. Dr. Ebru Çakıcı, örneğin çocuğun üzerine yanlışlıkla su dökmenin istismar olmadığını açıkladı.

Ülkemizde çocuk istismarının toplumumuz tarafından kabul edilmediğini söyleyen Ebru Çakıcı, "Çocuk istismarı her ülkenin sorunudur.

KKTC’de 15 yaş grubu çocuklarla yapılan anketlerimizde onlara anne ve babalarından hiç dayak yediler mi sorusunu sorduk. Aldığımız sonuçlara göre çocukların %50’si bu soruya ‘evet’ dedi.”

Çakıcı bu sonuçları çocuk istismarının yoğun olarak görüldüğü bir ülke olarak bilinen Türkiye’de yapılan benzeri araştırma sonuçlarıyla kıyaslayarak, “Bu oranlara ve Türkiye ’de yapılan şehir çalışmalarına bakıldığında, KKTC ’deki oranlarla çok yakın rakamlar olduğunu görürüz ” dedi.

Okullarımızda dayak var; Ebru Çakıcı, yapılan ankette okullarımızda dayak konusunda öğrencilere soru sorulmadığını ve bu konuda Bakanlıkla özel bir görüşme yapılmadığını söyleyerek, istatistiksel olarak belgelenmese de kendilerine ait kliniğine gelen hastalarından birçok öğrencinin okullarda gerek psikolojik gerekse fiziksel istismara uğradıklarını öğrendiklerini açıkladı.

2.15 Konu İle İlgili Araştırmalar:

Beyazova ve Şahin (2001), yaptığı araştırma sonucunda okulda, öğretmenin kişilik bozukluğu, kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayanın kabul görmesi gibi nedenler insanın toplumsallaşma işlevini sekteye uğratır. Okulun, insanın toplumsallaşması işlevini herhangi bir nedenle yerine getirememesi, bireyin başarısını, gelişimini, çevresine uyumunu ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla çocukların gelişme ve uyum güçlüklerini çözmeye yardım edecek yerde, farkında olmadan güçlüğü arttırıcı etkiler ekleyecektir. Bunun sonucu olarak da, okulda çocuklar arasında duygusal istismar uygulandığı sonucu ile bağdaşmaktadır.

Gilgun (1999), yaptığı bir araştırmada Türkiye’de okullarda uygulanan fiziksel cezanın boyutları kesin olarak bilinmemektedir. Yapılan az sayıda çalışmada

Okullardaki çocukların %50 – 75' inin değişen derecelerde fiziksel cezaya uğradıkları gösterilmiştir.

Oral ve İnanıcı (2004), de yaptıkları araştırmalardan ilki, cinsel istismarın çocuk üzerindeki etkisinin zamanla ortaya çıkmasıdır.

İkincisi, istismarcının yakın konumu nedeniyle çocuk üzerinde uzun süre baskı kurması ve tehditte bulunmasıdır.

Üçüncüsü ise istismarın çocuk ve ailesi tarafından etiketlenme, aşağılanma, küçümsenme, korkma, utanç duyma gibi toplumsal etkenler ve yaptırımların etkisiyle gizlendiği görülmüştür.

Hart ve Brassard (1987) konuyla ilgili yaptıkları araştırmalarda, doğrudan ve şiddetli duygusal istismarın, çocuklardaki birçok davranış problemleri ve öğrenme güçlükleriyle (yalancılık, hırsızlık, düşük benlik kavramı, aşırı bağımlılık, başarısızlık, depresyon, saldırganlık gibi) yakından ilişkili olduğuna dikkat çekmişlerdir (Kozcu, 1991).

İzmir Çocuk İstismarı Araştırma Grubu (2001), yaptığı araştırmada, kurumlara gelen çocuklarda rastlanan cinsel istismar olgularının oranı %38 olarak belirlenmiştir. Araştırmada, cinsel istismara uğrayan çocukların % 85'ini kız, % 15'i de erkektir.

Çocuk İstismarını Önleme Derneği'nin yaptığı araştırmaya göre, Türkiye'de cinsel istismarın görülme oranı % 4-30 arasındadır.

Johnson (2000), yaptığı araştırmada, akran istismarının tanımı, boyutları, ülkelere, okula ve eğitim sistemine göre farklı görünümeleri, akranlarını istismar eden ve akranları tarafından istismar edilen öğrencilerin özellikleri, bu davranışın kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklı görülme şekilleri gibi daha birçok alanda değerli bulgulara ulaşılmıştır.

Amerika Birleşik Devletlerinde Finkelhor ve Dzibua-Leatherman (1995), yaptıkları alan araştırmasında 10 ve 16 yaşlarındaki 2000 çocuğun %67 sinin okul temelli cinsel istismardan korunma programına katıldıklarını belirlenmiştir.

Gibson ve Leitenberg (2000), 825 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları sörvey tipi araştırmada ilkökul yıllarında okul temelli cinsel istismardan korunma programına katılan üniversite öğrencilerinin katılmayanlara oranla yarı yarıya daha az istismara maruz kaldıklarını rapor etmektedirler.

Tüm dünyadaki araştırmacılar tarafından her 7 öğrenciden 1'inin akran istismarına uğradığı kabul edilmektedir.

Turberlt ve O' Toole (1982), yine öğretmenlerin istismar edilen çocuğu fark etmesi ve rapor etmesiyle ilgili bir araştırma yapmıştır. Öğretmenlerin istismar edilen çocuğun rapor edilmesinde hangi etkenlerden etkilendiğinin araştırması amaçlanmıştır. Bu araştırma daha önce doktorlar ve hemşirelerle de yapılmıştır.

Bu üç kümenin, istismarın nedenleri hakkında söyledikleri karşılaştırılmıştır. Araştırmada veriler istismarı betimleyen kısa hikayelerin kullanılması yoluyla elde edilmiştir.

Öğretmenlere istismarı saptamada ve bildirmede; ailenin sosyo-ekonomik durumunun etnik durumunun ve çocuğun istismar sonucu gördüğü zarar düzeyinin nasıl etkide bulunduğun bakılmıştır.

Sonuçta her profesyonel küme, çocuğun istismar sonucu aldığı hasarı, istismarı rapor etmede en önemli etken olarak belirlemişlerdir.

Bunun yanında doktorların, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin ve azınlıkların istismar olaylarını rapor etmeye daha eğilimli oldukları görülmüştür. Öğretmenler istismarın nedenleri olarak, daha çok ailenin ruhsal sorunlarını, engelleme düzeyini ve stresi göstermişlerdir.

Daha az sıklıkla yoksulluk, eğitim yetersizliği ve istismar edenin bu tür ortamda yetişmesi gibi nedenler saptanmıştır.

Batıda yapılan bu araştırmalardan çıkarılabilecek genel sonuç, öğretmenlerin istismar edilen çocuğu rapor etme konusundaki isteksizlerinin yasal yükümlülüklerini açıklıkla bilememelerine, çocuk istismarını iyi tanımamalarına ve belirtilerini değerlendirmemelerine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca rapor etme durumunda yaşayacaklarını düşündükleri bazı olaylar da onları bu konuda çekimser kılmaktadır. Ancak öğretmenlerin, çocuk istismarı konusunda ve bu konudaki yasal yükümlükleri hakkında aydınlatılması ve rapor etme durumunda kendilerine sağlanacak korumanın açıklanmasının, rapor edilen istismar olaylarının sayısında bir artışa neden olabilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemin nasıl seçildiği üzerinde durulmuştur. Verilerin toplanmasında kullanılan ölçme aracından bahsedilmiştir.

3.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma orta öğretim çocuklarına eğitim veren branş öğretmenlerinin ve pdr uzmanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmek amacıyla yapılan nitel bir çalışmadır.

Yapılan araştırmanın amacı, okullarda yapılan istismarın nereden dolayı yapıldığını ve istismarın çocuklar üzerindeki etkilerini öğretmen görüşlerini alarak betimlemektir.

3.2 Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmada amaç bütüncül bir yaklaşımla verilerin toplanmasıdır. Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde incelemektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “durum çalışması” temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

Durum çalışması güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984).

Araştırma, Durum Çalışması desenlerinden biri olan “Bütüncül Tek Durum” desenine göre düzenlenmiştir.

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmada amaç bütüncül bir yaklaşımla verilerin toplanmasıdır. Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde incelemektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “durum çalışması” temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

Durum çalışması güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984).

Araştırma, Durum Çalışması desenlerinden biri olan “Bütüncül Tek Durum” desenine göre düzenlenmiştir.

Tek durum desenlerinde, isminden de anlaşılabileceği gibi, tek bir analiz birimi (bir birey, bir kurum, bir program, bir okul, vb) vardır (Yin, 1984). Araştırmanın bütüncül olarak kabul edilmesinin nedeni, tek analiz biriminin (okul başarısı-okul başarısızlığına ilişkin görüşler) olmasındandır. Tek durum deseni olarak kabul edilmesinin nedeni Güzelyurt İlçesinde uygulanmasındandır.

Nitel veri toplama yöntemlerinde en sık kullanılan görüşme yöntemidir. Görüşme de bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyim ve duygularını ortaya çıkarması ve karşılıklı konuşmayı temel almasıdır (Yıldırım Ve Şimşek, 2005).

3.3 Evren Ve Örneklem

Görüşme yapmak üzere amaçlı ve benzeşik örnekleme yöntemi araştırma da izlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Güzelyurt Kurtuluş Lisesi’nde görev yapan 3 branş öğretmeni, 2 rehber ve psikolojik danışman, Şehit Turgut Orta Okulun da görev yapan 2 rehber ve psikolojik danışman ve 3 branş öğretmeni oluşturmaktadır.

Nicel araştırma geleneği içinde gelişen, ancak nitel araştırmacılar tarafından da sınırlı biçimde kullanılan olasılık temelli örnekleme yöntemlerinin tersine amaçlı örnekleme yöntemleri, tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Patton, (1987) yaptığı araştırmada , amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Benzeşik örnekleme maksimum çeşitlilik örneklemesinin tam tersi bir örnekleme yöntemidir. Buradaki amaç, küçük, benzeşik bir örneklem oluşturma yoluyla belirgin bir alt grubu tanımlamaktır. Bu tür grup görüşmelerinde optimum sayı olan 6-8 kişiden oluşturulacak gruplarda, açık uçlu sorulara dayanan görüşmeler yapılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

3.4 Veri Toplama Aracı, Verilerin Toplanması Ve Çözümlemesi

Araştırmada toplanan verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme sorularının belirlenmesinden önce literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca bu soruların oluşturulmasında uzman görüşleri ele alınmıştır. Görüşme soruları 4 sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ek-2: S.93).

Branş öğretmenlerinin ve rehber ve psikolojik danışmanların görüşlerinin değerlendirilmesi amacı ile yapılandırılmış görüşme ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Görüşme, bireylerin deneyimlerine, görüşlerine, tutumlarına ilişkin bilgi edinmede kullanılan veri toplama aracıdır.

Görüşme, önceden belirlenmiş, ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Görüşme için gönüllü branş öğretmenler ve rehber ve psikolojik danışmanlar daha önceden okullarında ziyaret edilmiş, görüşme günü ve zamanı için randevu alınmıştır.

Görüşmeler okullarda, öğretmenlerin boş saatlerinde, öğretmenler odasında, boş dersliklerde ya da okul kütüphanesinde yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenden izin alındıktan sonra not tutularak yapılmıştır.

Yapılan görüşmeler ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Araştırma amacına uygun olarak belirlenen sorular branş öğretmenlere ve rehber ve psikolojik danışmanlara araştırmacı tarafından yöneltilmiştir.

Görüşme sırasında araştırmacı branş öğretmenlerin ve rehber ve psikolojik danışmanların gereken bilgileri vermeleri ve rahat konuşmaları için uygun ortamlar yaratmaya, sessizliği sağlamaya, öğretmenleri yönlendirmeye ve konuşmaları için teşvik etmeye özen göstermiştir.

3.5. Betimsel Analiz

Elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre çözümlenir. Veriler, görüşme soruları ya da boyutları dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilir.

Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir.

Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temalar ilişkilendirilir, anlamlandırılır ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulur (Yıldırım & Şimşek, 2008).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada elde edilen bulgular, sözü edilen dört soruya verilen yanıtlar temel alınarak sunulmuştur.

4.1.1 Okullarda çocuklar hangi tür istismara maruz kalıyor?

Görüşmecilere ilk olarak “okullarda çocuklar hangi tür istismara maruz kalıyor? sorusu sorulmuştur. Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen rehber ve psikolojik danışmanların ikisi de en çok çocukların okullarda fiziksel ve duygusal istismara uğradıklarını söylemişlerdir.

Şehit Turgut Orta Okulundaki 1. rehber ve psikolojik danışmanlardan biri öğrencilerin birbirlerine karşı çok fazla fiziksel istismar, sözel olarak istismar yaptıklarını ve kendi aralarında birbirlerine karşı etiketlemelerde bulunduklarını dile getirirken. 2. rehber ve psikolojik danışman ise fiziksel ve duygusal istismarın yanında cinsel istismarın yaşlarından dolayı çocukların bu istismar türünü yaşabileceğini belirtmiştir.

Şehit Turgut Orta Okulundaki 1. rehber ve Psikolojik danışmanın 1. soruya ilişkin ayrıntılı bir şekilde görüşü; “Öğrenciler birbirlerine karşı sen aptalsın, beyin özürlüsün, sınıfın tembelsin ya da fiziksel özelliklerinden dolayı birbirlerini etiketlemelerdir. Örneğin bir öğrenci gözlüklü ise dört göz diye etiketlemesi, fiziksel olarak birbirlerine el şakaları yapmaları ya da sözel olarak birbirlerini üzücü şakalar yapmalarıdır.

Diğer istismar türü olan cinsel istismarın da okullarda görülmesidir. Ayrıca duygusal istismarın sadece öğrencilerin arasında daha çok yaşanmasıdır. Öğretmenlerin pek fazla öğrencilere duygusal istismar uygulamadığını belirtmiştir.”

2. rehber ve psikolojik danışmanın 1. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Bahar dönemlerinde daha çok kendi aralarında taciz olmaktadır. Erkek öğrenciler kız öğrencileri bellerinden tutmaları cinsel istismara uğradıklarını göstermektedir.”*

“Bu olayın şaka olmadığını kız ve erkek öğrencilere anlayabilecekleri bir dille anlatmak gerekmektedir.

Ayrıca fiziksel olarak birbirlerine vurmaları ve argo sözcükler kullanmaları duygusal olarak da istismara uğradıklarını göstermektedir. Çünkü güçlü olan zayıf olanı kullandığı argo sözcüklerle ezerek duygusal olarak bireyi çöküntüye uğrattıyor.”

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen rehber ve psikolojik danışmanı 1. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“okullarda en çok fiziksel, sözel ve cinsel istismar yaşandığı görüşüdür.” Cinsel içerikli istismarla ilgili olarak okulda gözlemlediğim bir istismar vakasını anlatacak olursam; erkek öğrencilerin kız öğrencileri davranışları ile taciz etmeleridir. Örneğin vücudun özel bölgelerine dokunmalarıdır.*

2. rehber ve psikolojik danışmanın 1. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“okullarda en çok fiziksel, sözel, duygusal, cinsel istismar ve akran istismarı yaşandığı görüşüdür. Örneğin okullarda öğrencilerin birbirlerine karşı kırıcı ve küçük düşürücü sözcükler kullanmalarıdır. Bu da öğrencilerin birbirlerine duygusal istismar uydıklarını göstermektedir.”*

“Cinsel istismar olarak da öğrencilerin birbirlerini tahrik edici cinsel içerikli sözcükler kullandıklarını söylemiştir.”

Görüşülen Rehber ve psikolojik danışmanların 1. soruya ilişkin verdikleri cevaplarda benzeştikleri nokta; okullarda fiziksel, sözel ve cinsel istismarın yaşanması görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; Okullarda duygusal istismarın öğrenciler arasında yaşanması görüşüdür.

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen edebiyat öğretmenin 1.soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"Öğrenciler birbirlerine karşı duygusal ve fiziksel istismar uyguluyorlar. İleri derecede de argo sözcük kullanıyorlar birbirlerine karşı ayrıca biz öğretmenlerine de zaman zaman argo sözcükleri söylüyorlar. Çünkü bu tarz konuşma şekli birbirleri arasında normal karşılandığı için argo sözcükleri kullanma öğrenciler için alışkanlık haline gelmiştir."*

Coğrafya öğretmenin 1.soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"Öğretmenler açısından kesinlikle istismar yoktur. Hiçbir öğretmen çocuğa karşı fiziksel ve sözel istismar uygulamamaktadır. Öğrencilerin kendi aralarında fiziksel istismar yaygındır. Ayrıca öğrenciler arasında küfür içerikli konuşma da yaygındır. Öğretmenlere karşı küfürlü bir konuşma yaptıklarına şahit olmadım."*

Matematik öğretmenin 1. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"öncelikle istismar olgusu giderek okullarda artmaktadır. Biz öğretmenler olarak istemeden de olsa çocuklara karşı kırıncı konuşabiliriz. Bunun nedeni de branş öğretmeni olduğumuz için çocuklarla sınıf içerisinde çok fazla vakit geçirmekteyiz. Bu yüzden çocuklara karşı sinirli olabiliriz."*

Aynı şekilde öğrencilerde bize argo sözcükler kullanabilmektedir. Buradan da anlaşılabileceği gibi okullarda en çok sözel içerikli duygusal istismar yaşandığı görülmüştür."

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen branş öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; öğrencilerin birbirlerine karşı fiziksel ve sözel içerikli duygusal istismar uyguladıkları görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise; öğrencilerin öğretmenlere sözel içerikli duygusal istismar uyguladıkları görüşüdür.

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen edebiyat öğretmenin 1.soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"okullarda en çok duygusal istismarın uygulandığını ve öğrencilerin birbirlerine karşı kırıncı bir şekilde konuştuğunu söylüyor."*

Ayrıca yaygın bir derece de öğrenciler arasında cinsel istismarın yaşandığını dile getirmişlerdir. Örneğin erkek öğrencilerin kız öğrencilere dokunmaları ya da cinsel içerikli sözcükleri kullanarak konuşmalarıdır.”

Coğrafya öğretmenin 1.soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur:”Öğrenciler arasında sürekli fiziksel istismarın yaşandığını söylemiştir. Tenefüslerde öğrenciler oyun oynamak yerine birbirlerine tekme atarak kavga etmektedirler. Ayrıca öğretmenlerinde öğrencilere karşı kırııcı şekilde konuşmalarıdır.

Örneğin öğrencilerine aptal diye hitap etmeleri. Bu tarz sözcükler çocukların onuru zedelemektedir. Ve de arkadaşları önünde küçük düşürmektedir.

Matematik öğretmenin 1. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur;”öğretmenlerde öğrenciler de birbirlerine karşı duygusal istismar uygulamaktadır.Öğretmenler sınıf içerisinde çocuklara sözel içerikli küfür etmektedir.Ayrıca öğrenciler saygısız ve seviyesiz bir şekilde birbirlerine hitap etmektedir.”

Görüşülen branş öğretmenlerinin 1. soruya ilişkin benzeştikleri nokta; Öğrenciler birbirlerine karşı fiziksel ve sözel içerikli duygusal istismar uygulamaktadır. Ayrıca kendi aralarında küfür içeren konuşmalarda bulunuyorlar. Farklılaştıkları nokta ise; Öğretmenlere karşı argo sözcüklerin kullanılmasıdır. Ve de öğretmenlerinde öğrencilere duygusal istismar uyguladığı görüşüdür. Ayrıca cinsel istismar uyguladıkları görüşüdür.

Burada rehber ve psikolojik danışmanların branş öğretmenlerle birleştikleri nokta; Okullarda fiziksel, duygusal ve sözel istismarın yaşandığı görüşüdür. Branş öğretmenlerinin rehber ve psikolojik danışmanlardan farklılaştıkları nokta ise; öğretmenlerinde çocuklara duygusal istismar uyguladıkları görüşüdür.

4.2.2 İstismarın çocuklar üzerinde sizce ne gibi etkiler var?

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen 1. rehber ve psikolojik danışmanlardan 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur;

“İstismarın çocuklar üzerinde büyük problem olmaktadır. Kendine güven konusunda problem yaşamaktadır. Depresyon, aşağılık kompleksi olur. Ayrıca fiziksel açıdan yaralanmaktadır. Çocuklarda utanç duygusu olur. Örneğin fiziksel açıdan güçlü olan güçsüz olanı döverse çocukta utanç duygusu oluşur. Cinsel istismara uğrayan çocuklar suçluluk duygusu yaşar çünkü fiziksel olarak sorunu kendini aramaktadır. Toplum tarafından dışlanma olabilmektedir.”

2. rehber ve psikolojik danışmanın 2. soruya ilişkin görüşü şöyle olmuştur: *“benlik saygısını etkiler kuşkular içine girer. Kendine verdiği değerle ilgili çatışmaya girer. Farklı kişilik bozukluklarına neden olabilir.*

”Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen rehber ve psikolojik danışmanların benzeştikleri nokta; Rehber ve psikolojik danışmanların her ikisinin de istismara uğrayan çocuklarda farklı kişisel birtakım bozuklukların olabileceğinden bahsetmeleridir. Farklılaştıkları nokta ise; İstismara uğrayan çocukların toplum tarafından dışlanması görüşüdür.

Güzelyurt Kurtuluş lisesinde görüşülen rehber ve psikolojik danışmanın 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *”Kendine olan güveni azalmaktadır. Derslerine ilgisi motivasyonu düşmektedir. Kendi ile sürekli bir çatışma içine girmektedir.*

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen 2. rehber ve psikolojik danışmanın 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“ istismar edilen çocuklar hem aile içinde hem sosyal çevreleri içinde hem de okulda kendi içlerinde yalnızdırlar. Yaşadığı acı ile baş başardılar. Fiziksel istismara uğrayan çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal yönden benliğini tahrip olmaktadır.*

Cinsel istismara uğrayan çocuk suçluk ve utanç duyar. Aynı zamanda kendini güçsüz ve çaresiz hisseder. Kendine ve çevresine olan güven duygusu azalmaktadır. Özellikle okuldan kaçma ve başarıda düşüş görülmektedir.”

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen rehber ve psikolojik danışmanların aynı görüşte oldukları görülmüştür. Her ikisi de istismar edilen çocukların üzerinde farklı etkiler olabileceğinden bahsetmektedirler. Farklılaştıkları nokta görülmemiştir.

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen rehber ve psikolojik danışmanın Şehit Turgut Orta okulundaki rehber ve psikolojik danışmanlarla aynı fikirde olduğu görülmüştür. Çünkü 4 tane rehber ve psikolojik danışman istismara uğrayan çocuklarda bir takım kişilik bozukluğu olduğunu belirtmiştir.

3 rehber ve psikolojik danışmanın farklılaştığı nokta İstismarın çocukların derslerini ve motivasyonu düşürdüğü görüşüdür.

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen edebiyat öğretmenin 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“istismar tüm bireyleri etkilemektedir. Fakat okulda çocukları çok daha fazla etkilemektedir.*

Çünkü çocuklar istismar kavramı henüz tanımadan kendilerini istismar uğramış buluyorlar. İstismar, çocukların yalnızlık duygusuna kapılmalarına neden olmaktadır.”

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen coğrafya öğretmenin 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“okullarda istismar farklı boyutlarda kendini göstermektedir.*

Bu yüzden istismar çocukları bir çok yönden etkilemektedir. Özellikle istismara uğrayan çocuk içine kapanık olmaktadır.Ve derslerinde karşı başarısız olmaktadırlar.”

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen matematik öğretmenin 2. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“istismara uğramış çocuklar hem sosyal çevre hem de okul içerisinde kendini dışlanmış hissetmektedir.*

Ayrıca cinsel istismara uğrayan çocuklar suçluluk hissetmektedir. Ve de kendine güven konusunda çok fazla sorun yaşamaktadır. En önemlisi de derslerinde çok başarısız olmaktadırlar.”

Branş öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; istismarın çocuklar üzerinde farklı etkiler yarattığı ve derslerinde başarısız oldukları görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise; cinsel istismara uğrayan çocuk kendine karşı suçluluk hissetmesi görüşüdür.

Güzelyurt kurtuluş lisesinde görüşülen edebiyat öğretmenin 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Çocuklar üzerinde çok büyük etkiler yarattığı psikolojik olarak etkilendikleri görüşündedir. Arkadaşları ile ilişkilerini de etkilediğini belirtmiştir.”*

Coğrafya öğretmenin 2. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Ruhsal olarak içine kapanık olabiliyorlar. Derslerini dinlemiyorlar. Ayrıca bulunduğumuz çağ internetteki siteler bulundukları ortamlar çocukları psikolojik olarak etkilemektedir.”*

Matematik öğretmenin 2.soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“İstismar çocukları çok ağır bir şekilde etkilemektedir. Sınıf içerisinde derse karşı ilgisizlik de görülmektedir. Psikolojik olarak çocuk üzerinde tedavi edilemeyen hasarlar bırakabilmektedir. Bu da çocuğun ileriki yaşamını bir çok yönden etkileyebilir.”*

Branş öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; istismarın çocukları psikolojik olarak etkilediği ve bulundukları ortamdan da etkilendikleri görüşüdür. Ayrıca derslerine karşı ilgisizlik olduğu görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; İstismarın çocukların derslerini etkilediği ve internetin de çocuklar üzerinde istismar konusunda büyük bir etki yarattığı görüşüdür.

Burada rehber ve psikolojik danışmanlarla branş öğretmenlerin birleştikleri nokta; istismarın çocuklar üzerinde birtakım kişisel bozukluklara neden olabileceğini görüşüdür. Ayrıca çocukların derslerine karşı motivasyonunu düşürdüğü görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise, Bulunduğumuz çağın istismarı etkilediği görüşüdür. Ve de istismar yaşayan çocukların toplum tarafından dışlandığı görüşüdür.

4.3.3 Okullardaki çocuk istismarın nedenleri nelerdir?

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen 1. rehber ve psikolojik danışmanın 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur;

"Okulda öğrenci kendini korumak için diğer öğrenciye küfür edebilir. Kendini otorite yönünden öğretmen yetersiz hissederse fiziksel yönden öğrenciye istismar uygular.

Öğretmenin kişilik bozukluğu varsa da öğrenciye fiziksel ve duygusal yönden istismar uygulamaktadır.

2. rehber ve psikolojik danışmanın 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"Öğrencilerin cinsellik konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Cinselliğin toplumda tabu olduğunu söylemiştir.*

Ailede cinsellik konusunda bilgi verilmemektedir. Ergenlik ve gelişim dönemlerinde okullarda bilgi verilmediği için cinsel istismar okullarda yaşanmaktadır. Örneğin kızların göğüsleri çıkar ve okulda eğer diğer öğrenciler bu konuda bilgilendirilmedi ise elle taciz olabilmektedir. Bu da çocuğu utandırmaktadır. Çünkü her birey biriciktir. Eğer çocuk cinsellik konusunda bilgilendirilse kendi isteği dışında vücudunun parçalarını kimse tarafından dokunulmayacağını öğrenecektir.

Okullarda istismarın nedeni olarak çocukların bilgilendirilmesinden dolayı olduğunu belirtmiştir. Yani çocukların cinsellik nedir? Taciz nedir? Şaka nedir? Konularının bilinmesi gerekmektedir."

Şehit Turgut Orta Okulundaki rehber ve psikolojik danışmanların her ikisi de okullarda yaşanan istismarının nedenini farklı bir şekilde değerlendirmiştir.

Farklılaştıkları nokta; öğrencilerin kendilerini korumak için istismar uyguladıklarını ve çocukların istismar konusunda bilgilendirilmemesi görüşüdür.

Güzelyurt Kurtuluş Lisesindeki rehber ve psikolojik danışmanın 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekildedir;

"Öğretmenlerin kişilik bozukluğundan dolayı öğrencilerine fiziksel ve duygusal istismar uygulamasıdır.

Çocukların evde yaşadığı bir takım sorunlardan dolayı okulda arkadaşlarına istismar uygulamasıdır."

Güzelyurt Kurtuluş Lisesindeki 2. rehber ve psikolojik danışmanın 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekildedir;

“Okullarda istismarın yapılmasının iki sebebi vardır. Öğretmenin kendisinin bir takım kişisel problemlerinin olması dan dolayı çocuklara sözel içerikli duygusal ve fiziksel istismar uygulamasıdır.”İkinci sebepte çocuğun arkadaşları ile birtakım sorun yaşaması ve ailesi içinde istismar yaşıyorsa çocuk da çevresindekilere istismar uygulamaktadır.”

Güzelyurt kurtuluş Lisesindeki rehber ve psikolojik danışmanların birleştikleri nokta; her ikisi de okullarda çocuk istismarının öğretmenin kişisel problemlerinden ve çocuğun dış çevre de yaşadığı sorunlardan dolayı istismar uyguladıkları görüşündedirler.

Şehit Turgut Orta Okulundaki rehber ve psikolojik danışmanlar ile Güzelyurt kurtuluş lisesindeki rehber ve psikolojik danışmanların aynı fikirde oldukları nokta: Öğretmenlerin kişilik bozukluğundan dolayı öğrencilere fiziksel ve duygusal yönden istismar uyguladığı ve öğrencilerinde yaşadığı bir takım problemlerden dolayı da birbirlerine istismar uyguladığı görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise: cinsellik konusunda hem ailelerin hem de çocukların bilinçlendirilmesi mi yoksa bilinçlendirilmemesi görüşüdür.

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen edebiyat öğretmenin 3. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“öğrenciler ev yaşantısında şiddet görüyorsa kendisinde sınıf içerisinde arkadaşlarına istismar uygulamaktadır.*

Ayrıca öğretmenin kişisel problemlerinin olması okullarda istismarın nedeni olabilmektedir.”

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen coğrafya öğretmenin 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“okullarda istismarının nedeni, öğrencilerin istismar konusunda bilinçsiz olmasıdır. Ve de istismarın ne anlama geldiğinin öğrencilerin tarafından bilinmemesi okullarda istismar nedeni olmaktadır.”*

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen matematik öğretmenin 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“istismar konusunda aileler çok fazla bilinçsizdirler bu sebep den dolayı çocuklar sosyal çevre içerisinde istismara uğramaktadırlar. Bu yüzden de kendileri de okul içersinde arkadaşlarına istismar uygulamaktadırlar.”*

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen edebiyat öğretmenin 3. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Öğretmenin kişilik bozukluğundan dolayı çocuklar istismara uğrayabilmektedir.”*

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen coğrafya öğretmenin 3. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Öğrencilerin kendi kişisel hayatlarında yaşadıkları birtakım problemlerden dolayı ve okulda günlerinin büyük bir kısmı geçtiği için okullarda istismar nedeni olarak görülmektedir.”*

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen matematik öğretmenin 3. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“ öğretmenin kişisel problemleri varsa çocuklara istismar uygulamaktadır. Ya da öğretmenin aile içerisindeki yaşantısında birtakım sorunları varsa öğrencilerine karşı sinirli ve sabırsız olduğundan onları istismara uygulamaktadır.”*

Burada da görüldüğü gibi branş öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; öğretmenin kişisel sorunlarının olması ve çocukların kendi kişisel sorunlarının okullarda istismarın bir nedeni olarak sayılması görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise; Okullarda istismarın nedeni olarak öğrencilerin ve ailelerin istismar konusunda bilinçsiz olması görüşüdür.

Burada rehber ve psikolojik danışmanlarla branş öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; Okullarda istismarın nedenin öğretmenin kişisel sorunlarından ve çocukların evde yaşadıkları birtakım problemlerin okullarda istismarın neden olabileceği görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; okullarda istismarın nedeni çocukların ve ailelerin cinsellik konusunda bilgilendirmesi görüşüdür.

4.4.4 Okullarda çocuk istismarını önlemek veya azaltmak için neler yapılabilir ve okullardaki istismar fark ediliyor mu? Fark edilmiyorsa neden fark edilmiyor?

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen 1. rehber ve psikolojik danışmanın 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur: *“Okullarda istismar fark edilmektedir. Branş öğretmenleri tarafından daha çok istismar olaylarına rastlamaktadır.*

Branş öğretmenlerinin rehber ve psikolojik danışmanlara karşılaştıkları istismar olayları hakkında bilgi vermesi gerekmektedir. Ayrıca branş ve rehber ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.”

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen 2. Rehber ve psikolojik danışmanın 4.soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur: *“öğrencilere yönelik bireysel görüşme yapılabilir. Aileleri de bilinçlendirmek için seminerler düzenlenebilir.*

Güzelyurt Kurtuluş lisesinde görüşülen rehber ve psikolojik danışmanın 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur: *“Çocuk korkulu tavır sergiliyorsa ve hareketleri farklı ise direk olarak istismara uğradığını söylemek mümkün olabilir. Branş öğretmenlerinde öğrencinin özelliklerini tanıyayım felsefesi yoktur. Rehber ve psikolojik danışmanların diğer branş öğretmenleri ile işbirliğinin olması gerekmektedir.*

Örneğin sınıf içerisinde o gün çocuğun durumu farklı ise rehber ve psikolojik danışmanın çocuğu özel olarak çekmesi gerekmektedir. Eğer sınıf öğretmeni çocuğu yakın görürse öğrenciyi çekip konuşması yararlı olabilir. Ayrıca rehber ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde olması gerekmektedir”

Güzelyurt Kurtuluş lisesinde görüşülen 2. rehber ve psikolojik danışmanın 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur: *“İstismar olgusu giderek fark edilmeye başlamıştır. Okullarda istismar olayları giderek artmaktadır. Sınıf içerisinde branş öğretmenleri rehber ve psikolojik danışmanlara göre daha fazla vakit geçirdikleri için istismar içerikli vakalara sıkça rastlamaktadırlar.*

Bu yüzden rehber ve psikolojik danışmanlar olarak bizlerin sınıf içerisinde öğrencilerle daha fazla vakit geçirmemiz istismar olaylarını daha yakından gözleme fırsatı verecektir. Özellikle branş öğretmenleri ile sürekli olarak işbirliği içinde olunması gerekmektedir.”

Görüşülen 3 tane rehber ve psikolojik danışmanın benzeştikleri nokta: okullarda istismarın öğretmenler tarafından fark edildiği ve rehber ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde olması görüşüdür.

Farklaştıkları nokta ise; Şehit Turgut Orta okulundaki rehber ve psikolojik danışmanın aileleri istismar konusunda bilinçlendirme konusunda ortaya sunduğu görüştür.

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen edebiyat öğretmenin 4. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Okullarda istismar fark edilmektedir. Özellikle branş öğretmenleri sınıflarda daha çok ders verdikleri için istismar kolay fark edilmektedir. O yüzden rehber ve psikolojik danışmanların branş öğretmenleri ile iş birliğinde olması gerekmektedir.”*

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen coğrafya öğretmenin 4. soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *“Branş öğretmenleri tarafından fark edilmektedir. O yüzden branş öğretmenlerine istismar konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir. Ayrıca rehber ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.”*

Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde görüşülen matematik öğretmenin 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur;

“okullarda istismar olgusu daha branş öğretmenleri tarafından fark edilmektedir. Bunun sebebi de sınıf içerisinde öğrencilerle daha çok vakit geçirmeleridir.

Okullarda istismarı önlemek için rehber ve psikolojik danışmanların sürekli olarak iletişim içinde için de olması gerekmektedir. Özellikle ailelere ve öğrencilere istismarı tanıtıcı ve de istismardan nasıl korunacakları ile ilgili olarak seminerler yapılması gerekmektedir.

Burada da görüldüğü gibi 2 tane branş öğretmeni aynı fikirde oldukları nokta ise; İstismarın okullarda branş öğretmenleri tarafından fark edildiği görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise ailelere ve öğrencilere istismar konusunda seminer verilmesi görüşüdür.

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen edebiyat öğretmenin 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"istismar olayları okullarda branş öğretmenleri tarafından fark edilmektedir. Okullarda istismarı önlemek için istismar tanıtıcı konferanslar verilmesi gerekmektedir. Ailelere istismardan çocuklarını korumak için neler yapmaları ile ilgili seminerlerin verilmesi istismar olayların okullarda azalmasına neden olacaktır."*

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen coğrafya öğretmenin 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"okullarda istismar olayları rehber ve psikolojik danışmanların iş birliği ve ailelerin bilinçlendirilmesi istismar olayları okullarda azalacaktır. Branş öğretmenlerine de istismar konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir. Çünkü branş öğretmenleri rehber ve psikolojik danışmanlardan daha çok sınıf içerisinde vakit geçirmektedirler. Ve de istismar olaylarına daha çok tanık olmaktadır. Bu yüzden bilgilendirilmeleri çocuklar açısından faydalı olacaktır. Ve bilinçli bir şekilde istismar vakalarına müdahale edecektirler."*

Şehit Turgut Orta Okulunda görüşülen matematik öğretmenin 4. Soruya ilişkin görüşü şu şekilde olmuştur; *"istismar konusunda aileleri ve öğrencileri bilgilendirmek gerekmektedir. Çünkü istismarla ilgili olarak ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin bilgisi olursa farkındalık düzeyleri artacaktır."*

Ve istismar olayları okullarda giderek azalacaktır. Ayrıca rehber ve psikolojik danışman eğitimcileri ile branş öğretmenlerin işbirliği içinde olması gerekmektedir.

Burada rehber ve psikolojik danışmanların ve branş öğretmenlerinin birleştikleri nokta; Okullarda istismarın branş öğretmenleri tarafından fark edildiği görüşüdür. Ve de rehber ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde olması gerektiği görüşüdür. Ayrıca İstismar konusunda bilgilendirici konferans verilmesidir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak araştırmacı tarafından bulunan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1.Yapılan araştırmada rehber ve psikolojik danışmanlar ve branş öğretmenler okullarda en çok fiziksel istismarın yaşandığını ve istismarın çocuklar üzerinde farklı kişisel bozukluklara neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Gilgun (1999), yaptığı bir araştırmada okullarda en çok fiziksel cezanın uygulandığını söylemiştir. Ayrıca okullarda uygulanan fiziksel cezanın boyutu bilinmemektedir. Çocuklarının okullarda maruz kaldığı fiziksel istismar çocuklar üzerinde kişisel bozukluklara yol açtığı sonucu ile bağdaştığı görülmüştür.

2.Bu araştırmada rehber ve psikolojik danışmanlar ve branş öğretmenler, öğretmenlerin çocuklarına karşı duygusal istismar uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin öğretmenin öğrencine karşı alay edici ve arkadaşları karşısında küçük düşürücü tarzda konuşmalarıdır.

Hyman (1986), yaptığı araştırma sonucunda okullarda görülebilen, öğretmenlerin duygusal istismara neden olan davranış çeşitlerini şöyle sıralamıştır; çocukla alay etme, aşağılayıcı ses tonu, ders dışı faaliyetlerinden men etme, düşük performansı, başarısızlığı eleştirme, isim takma, kul sonrası ceza olarak ders yaptırma, diğer öğrencilerin çocuğu aşağılamalarına göz yumma, vurma, çimdikleme, kulak çekme, öğrenciye bir şeyler fırlatma gibi davranışlardır.

3.Yapılan araştırmada rehber ve psikolojik danışmanlar ve branş öğretmenler, çocukların birbirlerine akran istismarı uyguladıklarını belirtmiştir.

Örneğin fiziksel olarak çocukların birbirlerine “tekme ve tokat atması” gibi fiziksel içerikli akran istismarı uygulamalarıdır. Sözel olarak da çocukların birbirleri ile alay edeci şekilde konuştuklarını ifade etmişlerdir. Klinik Psikolog Dandul, yaptığı araştırmada; “Çocukların özellikle okullarda çok sık karşı karşıya kaldıkları bir durum olan akran istismarı fiziksel olabileceği gibi psikolojik de olabilir. Çocuklar genel olarak 2 şekilde akran istismarına maruz kalabilirler. Bir tanesi fiziksel zorbalıktır. Tekme ya da tokat atma, itme, çekme, dürtme bu kapsama girer. Diğer de sözel zorbalıktır. Burada da korkutma, sözle sataşma, alay etme, dalga geçme, kızdırma, tacizde bulunma, küçük düşürme, ailesine hakaret etme, arkadaş hakkında çeşitli yerlere çeşitli sözler yazma, karşıdakinin kendini kötü hissetmesine neden olacak sözler söyleme, hoş gitmeyen isim takma, söylenti çıkarıp yayma, arkadaş grubundan dışlayarak yalnız bırakma, oyun ve diğer etkinliklere almama, engel olma ve dövme tehdidinde bulunma gibi rahatsız edici davranışlar yer alır.” Akran istismarını şu şekilde açıklayarak yapılan araştırma sonucu ile bağdaştırmaktadır.

4.Bu araştırmada rehber ve psikolojik danışmanlar ve branş öğretmenler, okullarda çocukların cinsel istismara uğradıklarını belirtmiştir. Örneğin; erkek çocukların kız çocuklara cinsel içerikli konuşmalar yapmaları ve “ erkek çocuklarının kız çocuklarının cinsel organlarına dokunmaları gibi”. Cinsel içerikli davranışlarda bulunmalarıdır.

Araştırma sonucundan da anlaşılabacağı gibi kız çocukların erkek çocuklara oranla daha çok istismara maruz kaldığı sonucu ortaya çıkmıştır. İzmir Çocuk İstismarı Araştırma Grubu (2001), yaptığı araştırma ile kurumlara gelen çocuklarda rastlanan cinsel istismar olgularının oranı %38 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada, cinsel istismara uğrayan çocukların % 85’ini kız olduğu araştırma sonucu ile bağdaştırmaktadır.

5.Araştırma sonucunda rehber ve psikolojik danışmanları ve branş öğretmenleri okullarda yaşanan çocuk istismarının nedeni olarak ailelerin istismar konusunda bilinç olmalarını sebep göstermiştir. Ayrıca öğretmenlerin de istismara müdahale etme konusunda bilinç oldukları görülmüştür.

5.2 Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara yönelik olarak araştırmacı tarafından aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1.Okullarda fiziksel istismara yönelik olarak açık ve caydırıcı cezaları öngören özel yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Ve de okullarda fiziksel cezaların kaldırılması gerekmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilere karşı daha anlayışlı olması gerekmektedir. Rehber ve psikolojik danışman işbirliği ile disiplin kurulu oluşturarak. Çocuklara zarar vermeyen fiziksel istismar içermeyen cezaların verilmesidir.

2.Duygusal istismar konusunda öğretmenlerin ve ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Rehber ve psikolojik danışman tarafından ailelere ve öğretmenlere duygusal istismara uğrayan çocuğun yaşadığı travmatik etkilerin anlatılması gerekmektedir.

3.Ailelerin öncelikle çocuğunun bulunduğu okulun ‘akran istismarı’ konusunda bir politikası olup olmadığının öğrenmesi ve de her okulunda akran istismarı önleme ve müdahale etme programı konusunda bir politika oluşturması şarttır. Tüm okul personelinin akran istismarı karşısında işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.

4.Okullarda cinsel istismardan korunma programlarının düzenlenmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Rehber ve psikolojik danışmanların okul yöneticileri ve öğretmenler ile işbirliği içinde çalışarak öğrencilerin cinsel istismara karşı uyanık, bilinçli ve donanımlı olmalarının sağlanmasıdır.

5.Okullarda istismar yaygınlığını azaltmak ve önlemek için ailelere, öğretmenlere, yöneticilere seminerler ve öğretici programlar yapılmalıdır.

Örneğin; okullardaki istismar çeşitleri ve istismarı önleme konularında aileleri, öğretmenleri ve de öğrencileri bilgilendirmesi gerekmektedir.

6.Öğrenciler okullarda rehber öğretmen tarafından istismar hakkında ve istismara maruz kaldıklarında kimlerden, hangi kurumlardan yardım alabilecekleri konusunda bilgilendirilmelidir.

7.Rehber ve psikolojik danışmanlar tarafından istismar içerikli davranışlar gösteren öğrencilere empati, zorbalığa maruz kalan öğrenciler için girişkenlik ve her iki gruba da sosyal beceri eğitimi verilmelidir.

8.Okullarda çocuk istismarının tanısının konmasında ve önlenmesinde öncelikle okul idaresinin, öğretmenlerin ve ayrıca rehberlik servisinin işbirliğinin olması gerekir.

Bu konuda onların bilgi birikimine ve motivasyonuna sahip olmaları gerekir. Bununla beraber aileleri de haberdar ederek gerekli mercilere başvurmaları gerekmektedir.

9.Bundan sonra okullarda çocuk istismarının nedenlerinin hangi sebeplerden dolayı yapıldığını ve istismarın nasıl önlenebileceği konusunda nitel araştırma yapacak olan araştırmacılara;

Bir eğitimci olarak okullarda istismar nedenleri ve istismarın nasıl önleneceği konusunda daha fazla pdr uzmanı ile görüşme yapmalıdırlar. Ayrıca istismar konusunda ailelerle, öğrencilerle ve daha fazla sayıda branş öğretmeni ile görüşme yaparak değerlendirme yapmaları önemlidir. Çünkü ailelerin okullarda var olan istismar konusunda bilinçli olmadıklarını düşünüyorum.

10.Okullarda çocuk istismarının nedenlerinin hangi sebeplerden dolayı yapıldığını ve istismarın nasıl önlenileceği konusunda nitel araştırma yapacak olan araştırmacılar; nicel çalışmalara da yer vermelidirler. Ve Kıbrıs'ın diğer ilçelerinde bulunan ortaokullarda ve liselerde görev yapan branş öğretmenleriyle ve rehber ve psikolojik danışmanlarla görüşmelidirler.

KAYNAKÇA

- Aldemir, S. (1997). **“Ortaokullarda Öğretmenlerin Öğrencilere Yönelik Şiddet Davranışları ve Sonuçları”**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Meslek Yüksek Okulu. Ankara.
- ARAL, Neriman. (1997). **“Fiziksel İstismar ve Çocuk Tekişik Veb Ofset Tesisleri”**. Ankara – 1997.
- ATA, Fatma.(2007). **“Ankara İli İlköğretim Okulları Rehber Öğretmenleri Görüşlerine Göre Öğrencilerin Öğretmen ve Yöneticileri Tarafından İstismarı ve İhmali”**. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ATAUZ, Sevil.(1991) **“Kitle İletişim Araçlarında Çocuk İstismarı ve İhmali”**. Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, Gözde Repro Ofset, Ankara.
- AYVAZ, M. ve Aksoy, C.M. (2004). **“Çocuk istismarı ve ihmali: Ortopedik yönleri .Hacettepe Tıp Dergisi”**.2004.
- BAKER,A, Duncan S. **“Child sexual abuse: a study of prevalence in Great Britain”**.Child Abuse Negl 1985.
- BAYHAN, Pınar. (1998).**“Sosyal Hizmet Dergisi”**. Sayı 8, Ankara.

BEYAZOVA,U. ve Şahin,F. (2001) **“Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı. Milli Eğitim Dergisi”**, Sayı,151.

BOLEN, R. M. (2003). **“Child sexual abuse: Prevention or promotion?”**. Social Work, 48(2).

BROWNE K. **“Child Abuse And Neglect İn Romanian Families: A National Prevalance Study 2000”**. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe,2002.

BULUT, Işıl.(1991). **“Genç Anne Ve Çocuk İstismarı”**. Bizim Büro, Ankara.1991.

BURGESS, A.W. ve Holmstrom, L.L. (1975). **“Sexual Trauma of Children and AdeolescentsX Sex, Pressure and Secreecy”**. Nursing Clinical of North America,10.

CILGA, İbrahim.(1999).**“Türkiye’de Çocuk Hakları Çalışmaları”**.Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

CÜCELOĞLU, Doğan.(1991). **“İnsan Davranışı – Psikolojinin Temel Kavramları”**. 2. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.1991.

CÜCELOĞLU, D. (1991). **“İnsan Davranışı”**. Remzi Kitapevi. İstanbul.1991.

DALY, M; WILSON, M.(1980). **“Discriminative Parental Soliciute: A Biological Perspective”**. Journal of Marriage and Family, V.42.

DİRİK, Musa. (2003).**“Aydın’da Cinsel Suçların Profili”**. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Ana Bilim Dalı Uzmanlık Tezi, Aydın.

ELLIOT, M; BROWNE, K; KILCOYNE, J.(1995).**“Child Sexual Abuse Prevention: What Offendes Tell Us”**. Child Abuse & Neglect.1995.

EPÖZDEMİR, Serhat B; KARATEPE, Mehmet. (2003).**“Aydın’da Sokakta Çalışan Çocuklar”**. SHÇEK. Aydın İl Müdürlüğü Araştırma, Aydın.

ERKMAN, Fatoş. (1991). **“Çocukların Duygusal Ezimi”**. Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, Gözde Repro Ofset, Ankara.Güvenir, Taner. (2005). **Okulda Akran İstismarı.**

FINKELHOR ,D. **“The international epidemiology of child sexual abuse. Child Abuse Negl”**.1994.

FRIEDRICH WN. **“Individual psychotherapy for child sexual abuse victims.”** Child Adolesc Psychiatr Clin North Am 1994.

GARBARINO , J, GILLIAM, G. (1980), **“Understanding Abusive Families”**, Lexinton Boks, San Francisco.

GLASER, D. **“Child Sexual Abuse”**. In: Rutter M, Taylor T, eds. *Child and Adolescent Psychiatry*, 4nd ed., Massachusetts, Blackwell Publishing Company. 2002.

GREN, A. **“Child sexual abuse and incest. Child and adolescent psychiatry. A comprehensive textbook”**. Second ed. Baltimore, MA: Williams & Wilkins, 1996.

GÖZÜTOK, F.D. (1993). **“Okulda Dayak”**. Ankara.72 Ofset.1993.

HANCI İH, Özdemir Ç. **“Çocuk Cinsel istismarı”**. [Http://www.tr.net](http://www.tr.net)(Erişim tarihi 11.1.2003).

HART, S.N, BRASSERD, M.R. (1987), **“A Major Threat to children’s mental health”** American Psychologist.

HAZZARD, A, Celano M, Gould J, Lawry S, Webb C. Predicting symptomatology and self-blame among child sexual abuse. **“Child Abuse Negl”** 1995.

İŞERİ, E. **“Cinsel istismar”**. Çetin FÇ, Pehlivanürk B, Ünal F, Uslu R, İleri E, Türkbay T, Coşkun A, Miral S, Motavallı N, editörler. **Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı**. 1.Baskı, Ankara, Hekimler Yayın Birliği. 2008.

İZMİRLİ, Müge; POLAT, Neşe. (2001).**“Çocuk Forumu Dergisi”**. Nisan, Mayıs, Haziran Cilt 4.

KARS, Özcan. (1996).**“Çocuk İstismarı: Nedenleri Ve Sonuçları”**. Ankara.

KONANÇ, Ersin.(1999). **“Çocuk İstismarı Ve İhmali”**. Ankara.

KOŞAR, Nesrin G.(1990). **“Sosyal Hizmetlerde Aile Ve Çocuk Refahı Alanı”**.Yargıçoğlu Matbaası, Ankara.

KOZCU, Şeyda.(1990). **“Çocuk İstismarı ve İhmali”**. Aile Yazıları 3, Birey Kişilik ve Toplum. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi: 5/3, Devran matbaası, Ankara.

Kozcu ve Zeytinoğlu (1990). **“Fiziksel Çocuk İstismarı Konusunda Bir Araştırma”**. Aile yazıları 3. Birey Kişilik Ve Toplum. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi, Ankara: Devran Matbaası.

KÖKNEL, Ö. (2001). **“Kimliğini Arayan Gençliğimiz”**. Altın Kitapları
Yayınevi: İstanbul.

KULAKSIZOĞLU, A. (2001). **“Ergenlik Psikolojisi”**. Remzi Kitabevi. 5. Baskı: İstanbul.

MEB.(2006) **“Eğitim Ortamlarında Şiddetin’in Önlenmesi Ve Azaltılması Strateji Ve Eylem Planı.**

Milli Eğitim Bakanlığı, **Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı** (2006 - 2011) Ankara, Eylül 2006.

MOUZAAİTİS, C.M. ve Verghese, R. (1985). **“Social Work Treatment With Abused and Neglected Children”**, Charles C. Thomas P Yub, Illinois.

NAKAMURA, Y. **“Child abuse anda neglect in Japan. Pediatric International”**. 2002.

NAİM, Ali İnan. (1968) . **“Çocuk Hukuku”**. İstanbul.

NURCOMBE B. **“Child SEXUAL ABUSE”**. 1: psychopathology. Aust NZPsychiatry 2000.

ONURSAL, Betül. (2002). SAYIATA, Sevgi Usta. **“İstanbul Barosu Çocuk Merkezi Yayınları”**. İstanbul.

PRIOR. V, Glaser D, Lynch MA. Responding to child sexual abuse: the criminal justice system.” **Child Abuse Review”** 1997.

O'TOOLE, R, Webster S.W. **“Teachers' Recognition And Reporting Of Child Abuse: A Factorial Survey”**. Child Abuse and Neglect, Sayı: 23, 1999.

ÖNER, U. (1996). **“Farklı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Potansiyellerinin İncelenmesi”**. Ankara. 72 Tasarım Dizgi.

“Örselenme Durumları İle İlgili Bir İnceleme”. Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, Gözde Repo Ofset, Ankara.

ÖZÖN, M. N. (1983).“**Osmanlı – Türkçe Sözlük**”. İstanbul.

PARKE, R.D. ve Collmer, C. W. (1975). “**Child Abuse, The University of Chicago Press**”.

POOLE S.R.Ushkow M.C, Nader P.R, Bradford B.J, Asburs J.R, Worthington D.C, Sanabria K.E, Carruth T. (1991). “**The role of the pediatrician in abolishing corporal punishment in schools. Pediatrics**”. Akt: **Milli Eğitim Dergisi**, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, Cocuğun siddetten korunma hakkı, Sayı: 151.

POLAT O. “**Çocuk istismarı**”. Adli Tıp Dergisi Yayınevi. Yayın no:290, İstanbul, 2000.

SPARATO J, Mullen PE. “**Impact of child sexual abuse on mental health**”. Brit J Psychiat 2004.

SIEFERT, K.A. (1985). “**Social Work Treatment With Abused and Neglected Children**”, Charles C. Thomas P Yub, Illinois.

ŞAHİN, Figen. (2001). “**Milli Eğitim Dergisi**”. Temmuz, Ağustos, Eylül .

TAN, M. (1994). “**Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dayak Konusundaki Tutumları**” Dünya’da ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler, İzmir I. Ulusal Sosyoloji Kongresi , Ankara.

TOPÇU, S.(1997). **“Çocuk ve Gençlerin Cinsel İstismarı”**. Doruk Yayıncılık: Ankara.

UZUN, Ş. (2002). **“Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Kendilik İmgesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”**. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

WOLFE, V.V. (1998). **“Child sexual abuse. In E.J. Mash., R.A. Barkley . Treatment of childhood disorders”**. New York: Guilford Press.

Yeditepe Üniversitesi Bağdat Caddesi Polikliniği’nden Klinik Psikolog Özden Bademci Dandul.

YILDIZ, S.(2007). **“İlköğretim II. Kademesindeki Çocuklara Yönelik İstismarın ve İhmalin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi”**.Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

<http://www20.uludag.edu.tr/~nazan/ders5.html> (12.01.2007)tarihinde indirilmiştir.

EKLER

EK 1

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu: İlköğretimde çocuklar okullarda nerden dolayı istismara uğradıklarını öğretmen görüşlerine görüşlerine göre değerlendirilmesi nasıldır?

Okul:.....

Tarih:.....

Başlangıç saati:.....Bitiş saati:.....

Görüşme Yapılan Öğretmenin Adı:.....

Merhaba, ben Behiye AKACAN Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yüksek lisans öğrenciyim. İlköğretimde çocuklar okullarda nerden dolayı istismara uğradıklarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi üzerine bir araştırma yapmaktayım. Amacım sizlerin görüşlerinden yola çıkarak ortaöğretim çocuklarının okullarda hangi nedenlerden dolayı istismara uğradıklarını saptamak ve bu istismarını çocuklar üzerinde ne gibi etkilere yol açtığını öğrenmektir. Ayrıca çocukların okullarda ne sıklıkla istismara uğradıklarını belirlemek için ve de istismarın önlenmesi için okullarda bir çalışma yapılıp yapılmadığını öğrenmek amacımı oluşturmaktadır.

Siz öğretmenlerle görüşme yapmamın nedeni istismarının okullarda da yaşanmasıdır. Ve de araştırmamda belirlemeye çalıştığım problem de okullarda istismarın çocuklar üzerindeki etkileri ortaya koymak olduğundan dolayı öğretmenlerle görüşme gereği duydum. Ve sizlerin görüşlerinin okullarda istismarın boyutlarının ne derece de olduğunun saptanmasında büyük bir öneme sahip olmasıdır.

Bu araştırmada ortaya çıkacak olan sonuçların yapılacak araştırmalara ve programın geliştirilmesine katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Görüşme boyunca söyleyeceğiniz her şey gizli kalacaktır ve verdiğiniz bilgileri araştırmacı dışında kimse görmeyecektir. Ayrıca araştırma sonucunu yazarken adınız araştırma raporunda yer almayacaktır.

Görüşmeye başlamadan önce belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı? Eğer izin verirsiniz görüşmeyi ses kayıt cihazına kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşmenin yaklaşık 40-45 dakika süreceğini düşünüyorum. İzin verirsiniz sorulara başlayabilir miyim?

EK 2

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sizce okullarda çocuklar neden istismara maruz kalıyor?
2. İstismarın çocuklar üzerinde sizce ne gibi etkiler yaratıyor?
3. Okullarda çocuk istismarını önlemek veya azaltmak için herhangi bir çalışma programı yapılıyor mu?
4. Okullarda çocuk istismarı sizce ne boyutlara ulaşmıştır?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Behiye AKACAN

Doğum Tarihi: 31.05.1987

Doğum Yeri: Bostancı/ Güzelyurt

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Adres: Palmiyeli Sokak No:4 Yukarı Bostancı /Güzelyurt

E-posta: behiyeakacan@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2008-2011 (Yüksek Lisans) : Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı

2004-2008 (Lisans): Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik

Ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü

2001-2004: Güzelyurt Kurtuluş Lisesi

1998-2001: Şehit Turgut Ortaokulu

1993-1998: Kurtuluş İlkokulu